

05 MULTI-CULT

PAUKENSLAG!

BLAD VAN DE VAKGROEP NEERLANDISTIEK, UNIVERSITEIT BELGRADO /// LIST GRUPE ZA NEDERLANDISTIKU BEOGRADSKOG UNIVERZITETA

HERFST /// JESEN 2008

IMPRESUM

GLAVNI UREDNIK
Morries Leeraert

UREDNIK BROJA
Vladimir Bođanec

REDAKCIJA

Ivana Milić
Maja Babić
Sonja Kalušević
Mirjana Vladetić
Zorana Kataranovski
Vladimir Bođanec

SARADNICI U OVOM BROJU

Žaklina Đorđević
prof. dr Jelica Novaković-Lopušina
Tamara Britka
Jovana Bursać
Bojana Budimir
Mirko Cvetković
Lada Vukomanović
Nikola Živković
Nikolina Vučenović
Ivana Arsić

ADRESA REDAKCIJE

Filološki fakultet
Studentski trg 3
Kabinet 513
11000 Beograd
paukenslag.nl@gmail.com
www.paukenslag.info

FOTO

Arhiva Paukenslag!-a
Naslovna strana - Jovana Četković

GRAFIČKI DIZAJN

Mirko Cvetković
Lada Vukomanović

LEKTURA/KOREKTURA

Irena Ajdinović
Morries Leeraert
Anita van der Hulst
Paul Öfner

IZDAVAČ

Centar za naučnu i kulturnu
saradnju Srbije i zemalja
nizozemskog govornog područja
ARIUS
Džona Kenedija 6
11000 Beograd
Matični broj: 17646150
PIB: 104433590

ŠTAMPA

Zajkon print
Karadorđeva 2-4
11000 Beograd

ISSN: 1820-614X
CIP: COBISS.SR - ID 145128972

Ovaj broj je finansijski pomogla
Grupa za nizozemski jezik i
književnost Filološkog fakulteta u
Beogradu

Projekat je realizovan uz finansijsku
pomoć Ambasade Kraljevine
Holandije

INHOUD/SADRŽAJ

2 Aperitief

///Aperitiv

3 Thema

///Tema

4 Column/Berichten

5 Kolumna/Vesti

6 Interview:

Wim Geysen

7 Intervju:

Vim Hejsen

8 Thema

///Tema

13 Regio

///Region

14 In memoriam

16 Vertaling

///Prevod

17 Recensie

18 Recenzija

20 Dubbele talenten

21 Dvostruki talenti

22 Essay

23 Esej

24 In voorbereiding

/// U pripremi

APERITIEF

Wat vliegt de tijd! Wie zou zeggen dat er al meer dan een half jaar verlopen is sinds jullie het laatste nummer van *Paukenslag!* kregen? Maar het is nu eenmaal zo dat je er soms niet op kunt rekenen dat alles op rolletjes loopt. De reden waarom jullie het nieuwe nummer pas nu in handen krijgen, is zeg maar 'technisch'. Heel simpel (zo dachten wij tenminste): de redactie was gewoon niet helemaal tevreden met vorm en inhoud en bovendien hadden we ook bepaalde moeilijkheden in verband met het drukken van het tijdschrift. De beste oplossing was om de zomerpauze en het begin van het nieuwe academisch jaar te gebruiken voor verbeteringen en het aanpassen van de vormgeving aan de nieuwe omstandigheden. We moesten natuurlijk ook bepaalde teksten actualiseren of vervangen door andere teksten, maar voilà! – *Paukenslag!* nr. 5 is nu klaar om door onze medestudenten, medewerkers en andere nieuwsgierigen te worden gelezen. En daar gaat het toch maar om!

Kort en bondig: het centrale thema in dit nummer is multiculturaliteit - hoe zit het nu precies in Nederland, is Servië een multicultureel land, weten we iets over het leven van de verschillende minderheden die onze medeburgers zijn? Sla dus maar de bladzijde om, dan kun je de antwoorden op die vragen heel makkelijk vinden.

Namens de redactie,
Vladimir Bođanec

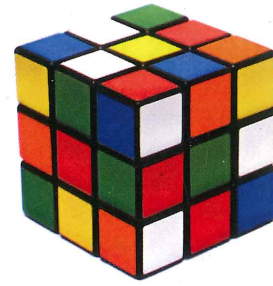
APERITIV

Kako vreme leti! Ko bi rekao da je prošlo više od pola godine otkako ste čitali poslednji broj časopisa *Paukenslag!*. Nekada prosto ne možete da se uzdate u to da će sve ići kao podmazano. Razlog zbog kojeg novi broj tek sada držite u rukama je, recimo to tako, tehničke prirode. Vrlo jednostavno (barem smo mi tako mislili): redakcija nije bila u potpunosti zadovoljna izgledom i sadržajem časopisa, a pored toga smo imali i određenih komplikacija oko štampanja. Činilo nam se kao najbolje rešenje da letnju pauzu i početak nove akademske godine iskoristimo za poboljšanje i prilagođavanje dizajna s obzirom na novonastale okolnosti. Naravno, poneke tekstove smo morali da aktuelizujemo ili da ih zamenimo drugima, ali eto – *Paukenslag!* br. 5 je spreman da ga pročitaju naši studenti, saradnici i ostali znatiželjnici. A to je ono što je najbitnije!

Kratko i sažeto: glavna tema broja je multikulturalnost – kako tačno stoje stvari po tom pitanju u Holandiji, da li je Srbija multikulturalna zemlja, da li ista znamo o životu raznih manjina koje žive pored nas? Samo okrenite stranicu i vrlo lako ćete pronaći odgovore na ova pitanja.

U ime redakcije,
Vladimir Bođanec

MULTI?

Multiculturaliteit en **'multiculturalisme'** worden vaak als synoniemen gebruikt, hoewel die twee begrippen verschillende fenomenen beschrijven.

'Multiculturaliteit' betreft het feit dat binnen een maatschappij twee of meer heterogene sociale en culturele structuren in co-existentie naast elkaar bestaan. Dit kan op een vreedzame manier gebeuren maar ook tot conflicten voeren. Centraal staat niet de gedachte dat alle culturen zich aan een meerderheidscultuur moeten aanpassen (assimilatie), maar er wordt uitgegaan van gelijkwaardigheid en wederzijds respect en tolerantie. Idealiter zou geen groep domineren en een andere groep of andere groepen uitsluiten. Verschillen tussen meerdere culturen worden niet als bedreiging maar als verrijking voor de maatschappij opgevat.

'Multiculturalisme' betreft een politieke of maatschappelijke ideologie die reageert op de reële multiculturele maatschappij en met het maxime 'culturele veelsoortigheid in plaats van nationale eenvoud' kan worden samengevat. Een multiculturalistisch beleid wordt gekenmerkt door de afwijzing van elke vorm van racisme en een oproep tot tolerantie en respect tegenover andere culturen die allemaal als gelijkwaardig worden ervaren, en de bevordering van interculturele communicatie en interactie op elk niveau. Maat-

regelen die door de overheid kunnen worden genomen om een multiculturele samenleving te bevorderen, zijn onder andere de ondersteuning om de representatie van minderheden op allerlei niveaus (in de politiek, het onderwijs, de arbeidsmarkt, het alledaagse leven, enz.) te verbeteren, het wettelijk vastgelegde recht op onderwijs in de talen van herkomst van de minderheden, de ondersteuning van media in minderheidstalen, de acceptatie van traditionele en religieuze kleding alsook feestdagen, de acceptatie van dubbele nationaliteiten. Het multiculturalisme is vooral beïnvloed door het cultuurrelativisme, dat benadrukt dat culturen niet op grond van universele waarden kunnen worden gerangschikt.

Kort samengevat: 'multiculturaliteit' is het reële feit dat meerdere culturen naast elkaar bestaan, terwijl 'multiculturalisme' de politieke en/of maatschappelijke reactie is die op dit feit volgt.

Drs. Susan Mahmody,
Universiteit Wenen

'Multikulturalnost' i **'multikulturalizam'** se često koriste kao sinonimi iako ta dva pojma opisuju različite pojave.

'Multikulturalnost' se odnosi na činjenicu da unutar društva koegzistiraju dve ili više heterogenih društvenih i kulturnih struktura. To se može odvijati na miroljubiv način, ali takođe može dovesti do konflikata. Ne fokusira se ideja da se sve kulture moraju prilagoditi kulturi većine (asimilacija), već se polazi od jednakog vrednovanja i međusobnog poštovanja i tolerancije. U idealnom slučaju, nijedna grupa ne bi dominirala, niti isključivala neku drugu grupu ili grupe. Razlike između više kultura se ne shvataju kao pretnja društvu, već kao njegovo obogaćivanje.

'Multikulturalizam' se odnosi na političku ili društvenu ideologiju koja reaguje na postojeće multikulturno društvo i može se rezimirati pomoću maksime "kultura raznovrsnosti umesto nacionalne homogenosti". Multikulturalističku politiku karakterišu odbijanje bilo kakvog oblika rasizma i poziv na toleranciju i poštovanje drugih kultura, koje se sve doživljavaju kao jednako vredne, i unapređivanje interkulturene komunikacije i interakcije na svakom nivou. Mere koje vlasti mogu preduzeti kako bi unapredile multi-

kulturno društvo su, između ostalog, podrška boljem predstavljanju manjina na svim nivoima (u politici, obrazovanju, na tržištu rada, u svakodnevnom životu, itd.), zakonom utvrđeno pravo na školovanje na maternjem jeziku manjina, podrška medijima na jezicima manjina, prihvatanje tradicionalnih i verskih nošnji kao i praznika, prihvatanje dvostrukog državljanstva. Na multikulturalizam je pre svega uticao kulturni relativizam koji naglašava da kulture ne mogu biti klasifikovane na osnovu univerzalnih vrednosti.

Ukratko: 'multikulturalnost' je stvarnosna činjenica da više kultura naporedo postoje, dok je 'multikulturalizam' politička i/ili društvena reakcija na tu činjenicu.

mr. Suzan Mahmodi,
Univerzitet u Beču

Prevod: LV

Gastcolleges in Belgrado

Tijdens het zomersemester was onze afdeling heel actief. Er kwam een aantal gastdocenten dat bepaalde lessen voor de vierdejaars verzorgde.

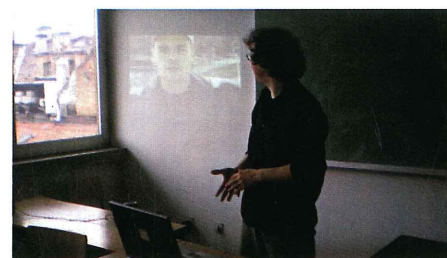
Reka Eszenyi, gastdocente uit Boedapest, gaf twee lessen over Toegepaste Taalkunde. Ze sprak vooral over de overeenkomsten en verschillen tussen het Nederlands en het Vlaams. Voor de vierdejaarsstudenten waren deze lessen al grotendeels bekende stof. Begin april kwam Pablo van Suchtelen,

ook docent in Boedapest, die colleges sociolinguïstiek gaf. Hij behandelde thema's als dialectologie, taalvariëteiten, taal en etniciteit. Deze lessen waren voor ons interessanter, want wij hebben meer nieuwe dingen gehoord. Wij wisten al dat de dialecten in Nederland en België anders waren dan het Algemeen Nederlands, maar dit was de eerste keer dat wij ze aan de hand van verschillende voorbeelden konden horen.

Begin mei tenslotte was Radovan Lučić te gast, medewerker aan de Universiteit van Amsterdam. Hij gaf colleges lexicologie en lexicografie. Het interessantste voor ons was zijn verhaal over het woordenboek Nederlands-Servisch/Kroatisch, dat hij al een tijd samen met Jelica Novaković-Lopušina voorbereidt. Hij vond het een heel langzaam en moeilijk maar ook heel spannend werk. (ŽĐ)

Een gezellige slotavond in de botanische tuin

In de gezellige omgeving van de botanische tuin Jevremovac werd op 26 mei traditiegetrouw het einde van het academisch jaar gevierd. Hoofddocent van de vakgroep, dr. Jelica Novaković-Lopušina hield een toespraak waarmee ze alle gasten verwelkomde en studenten een succesvolle examentijd wenste. Er werden diploma's aan de drie afgestudeerde studentes uitgereikt, en ook de prijzen voor beste essay, vertaling en scriptie. Ook de dubbeltalenten werden beloond en de nieuwe categorieën "Beste Come Back", en "Het veelbelovende talent" werden geïntroduceerd. Gastdocent Jacek Karpinski uit Wroclaw die colleges sociolinguïstiek gaf, werd op dit feestje uitgezwaaid. De redactie van Paukenslag! presenteerde nummer 5 door het feestelijk ontkurken van een fles champagne. Om deze gebeurtenis nog prettiger te maken werd er live muziek gespeeld door muziekgroep Lula Mae van de studentes Nederlands Zorana Josipović en Milica Mitić. De aanwezige gasten genoten lekker van de rest van de slotavond van weer een succesvol studiejaar. (NV/IA)

Filosofie en een gevulde pannenkoek

„Essays, opdrachten, college volgen... genoeg! Door mijn hoofd dreunen de tijdslijnen en de zon zuigt de laatste korrel concentratie op. Door al deze gekkigheden die aan het einde van elk schooljaar verschijnen, vergeet een mens welk jaargetijde het is! Zo heb ik vorig jaar, na de Paasvakantie, terugkomend naar Belgrado, vergeten om zomerkleding mee te brengen. Het weer is schuld, omdat de temperatuur binnen één week van 20 tot 40 graden gestegen is! En in het appartement – een hel! Niet dat we vergeten zijn de klimaatbeheersing aan te doen. Studenten hebben helemaal geen klimaatbeheersing! Het aanpassingsvermogen van een student mag je echter niet verbazen. Ik kon alleen niet in de onderbroek door de woning wandelen (hoewel ik dat wel handig vind) en daarom begon ik 'De basis van de filosofie' te bestuderen, gewikkeld in een laken. Een maand lang waren de Oude Grieken en hun *lifestyle* mijn voorbeeld. Ik zou niet een oudgrieks circusmonster in de vorm van een menselijke pannenkoek met een wrong aan het hoofd hebben nagedaan als mijn kamergenote geen drie maten kleinere kleding droeg! (Natuurlijk is altijd iemand anders schuldig). Zij klaagde zelfs elke dag over mijn styling: "Ivistoteles, ik zou van jouw ultra-sprankelend laken zeeziekte krijgen!" Hoe kan een mens studeren in zulke omstandigheden?!

Maken jullie je geen zorgen. Ik ben voor dat examen geslaagd, weliswaar een jaar later... Het laken hielp niet maar ik kreeg een kostbare ervaring die me de goede weg wees – Het exhibitionisme is de basis van het existentialisme!"

Door: Ivana Milić

Gosti iz inostranstva

U toku letnjeg semestra je naša katedra bila veoma aktivna. Ugostili smo nekoliko predavača koji su održali odgovarajuća predavanja za studente četvrte godine.

Reka Esenji, profesorka iz Budimpešte, je održala dva predavanja iz primenjene lingvistike. Govorila je pre svega o sličnostima i razlikama između holandskog i flamanskog jezika. Studentima četvrte godine su ova predavanja već bila poznato gradivo.

Početkom aprila je gostovao Pablo van Suhtelen, takođe profesor iz Budimpešte, koji je održao predavanja iz sociolingvistike. On se bavio temama kao što su dijalektologija, jezičke varijacije, jezik i etnologija. Ova predavanja su za nas bila zanimljivija jer smo čuli par novih stvari. Već smo bili upoznati sa činjenicom da su dijalekti u Holandiji i Belgiji drugačiji u odnosu na standardni holandski jezik, ali ovo je bio prvi put da to možemo i da ču-

jemo na različitim primerima.

Početkom maja je naš gost bio i Radovan Lučić, profesor sa univerziteta u Amsterdamu. On je održao predavanja iz leksikologije i leksikografije. Najzanimljivije od svega je bila priča o njegovom rečniku koji on već dugo priprema u saradnji sa profesorkom Jelicom Novaković-Lopušinom. Prema njegovim rečima, to je jako spor i težak, ali u isto vreme i vrlo uzbudljiv posao. (ŽĐ)

Proslava završetka akademske godine

U prijatnom ambijentu botaničke bašte Jevremovac 26. maja tradicionalno su se okupili studenti i predavači Odseka za nederlandistiku kako bi zajedno proslavili završetak akademske godine. Prof. dr Jelica Novaković – Lopušina održala je govor kojim se zahvalila svim posetiocima i poževela studentima uspešan predstojeći ispitni rok. Takođe su uručene diplome trima svršenim studentima kao i nagrade za najbolji esej, prevod, seminarski... Nagrade su dobili i dvostruki talenti, a uvedena je i nova kategorija "Najbolji povratak", kao i "Talenat koji obećava". Gostujući predavač iz Vroclava Jacek Karpinski koji je održao nekoliko predavanja iz sociolingvistike ispraćen je na ovoj proslavi. Otvaranjem šampanjca redakcija časopisa Paukenslag! predstavila je svoj peti broj. Ovo veče je svojom svirkom upriličio bend Lula Mae koji čine studentkinje holandskog jezika Zorana Josipović i Milica Mitić. Svi prisutni gosti uživali su u ostatku proslave kraja još jedne uspešne akademske godine. (NV/IA)

Filozofija i punjena palačinka

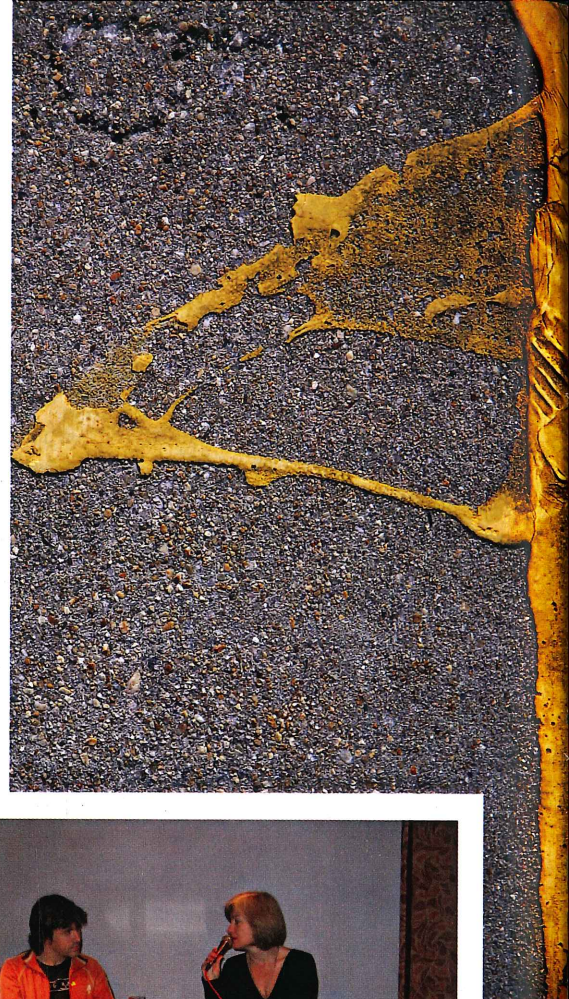
„Eseji, seminarski radovi, predavanja... dosta više! Glavom mi tutnje rokovi, a sunce i vedro nebo usisavaju i poslednje zrno koncentracije. U svojoj sludjenosti koja se javlja pred kraj svake školske godine, čovek zaboravi koje je godišnje doba! Tako sam ja prošle godine nakon uskršnjeg raspusta, vraćajući se u Beograd, zaboravila da ponesem letnju garderobu. Zapravo, krivo je vreme, jer se temperatura u roku od nedelju dana sa 20 popela na 40 stepeni! A u stanu pakao! Nije da se cimerka i ja nismo setile da uključimo klimu. Pa studenti nemaju klimu! Međutim, moć studenta da se prilagodi svakoj neočekivanoj situaciji vas nikada ne sme iznenaditi. Nisam se mogla šetati po stanu samo u gaćama (mada mi ni to nije strano) pa sam krenula sa spremanjem ispita Uvod u filozofiju, umotana u tufnasti čaršav. Tako su mi mesec dana uzor bili Stari Grci i njihov "lifestyle". Ne bih ja izigravala starogrčkog cirkuzanta u obliku ljudske palačinke sa punđom na glavi da cimerka ne nosi 3 broja manju garderobu! (Naravno da je uvek neko drugi kriv.) Još bi se i svakog dana žalila na moj stajling: "Ivistotele, dobiću od tebe i od tog tvog ultra-tufnastog čaršava morskou bolest!" I kako čovek da uči u takvim uslovima?!

Ali ne brinite, položila sam ja taj ispit, doduše tek godinu dana kasnije... Čaršav nije bio od pomoći, ali sam bogatija za tako dragoceno iskustvo koje mi je pokazalo pravi put – Egzibicionizam je osnova egzistencijalizma!"

Piše: Ivana Milić

JONG EN ROEKeloos LEVEN

Brže od života, zo heet de vertaling van het monodrama *Flits!* van de Belgische schrijver, regisseur en acteur Wim Geysen. Dramatisch is het zeker: in een snelle beeldende monoloog, met filmbeelden en muziek, wordt verteld hoe een jongeman een dodelijk verkeersongeluk veroorzaakt. Op 24 maart gaf Wim Geysen een flitsende presentatie in het Bitef-theater.

Hoe heeft *Flits!* de weg gevonden naar Belgrado?

Wim Geysen: „Enkele maanden geleden heb ik Jelica in de PEN-Schrijversflat ontmoet. Het is een plaats waar buitenlandse auteurs gedurende een bepaalde tijd verblijven en werken. *PEN International* is een wereldwijde auteursvereniging die opkomt voor vrije meningsuiting en zich verzet tegen elke vorm van censuur. Jelica en ik hebben daar dus een beetje gepraat, en later zei ze me dat *Flits!* naar het Servisch zou vertaald worden.“

Wat is het idee achter *Flits!*?

„In België bestaat er een vereniging onder de naam Ouders van Verongelukte Kinderen. Één van de vaders uit deze vereniging heeft me gevraagd om iets in verband met de verkeersveiligheid te maken. Ik heb er maanden over nagedacht want het is geen hip onderwerp, en er is niets literairs aan verkeer en verkeersveiligheid. Uiteindelijk besliste ik het te doen. In het begin probeerde ik de jongeren met muziek te bereiken, en ik probeerde het thema zo goed mogelijk te verpakken, maar ja, het gaat over verkeersveiligheid. Het stuk is in de vorm van een monoloog gemaakt. Een jonge acteur speelt nu de rol, dus jongeren kunnen zich makkelijk identificeren met de hoofdpersoon.“

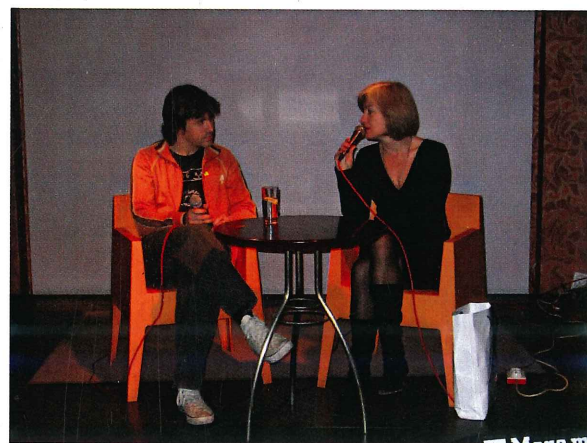
Als vertaalsters weten we dat er in de tekst heel vaak straattaal wordt ge-

bruikt. Hoe moeilijk was het voor jou om de taal van jongeren na te bootsen?

„Ik ga veel om met jongeren; ik geef al 17 jaar les. Dus was het voor mij niet zo moeilijk. Natuurlijk werd de volgende vraag gesteld: wie spreken we aan met dit stuk; wie spreken jullie aan met de vertaling? Mijn personages komen uit de middenklasse; ze zijn jong en roekeloos. Het stuk staat vol Vlaams dialect en dat was misschien moeilijk voor jullie om te vertalen. Het is een rare maar pittige combinatie geworden.“

Hoe groot is de invloed van *Flits!* op jou zelf? Heeft het iets in jouw leven veranderd?

„Enorm veel. Het is een thema dat leven en dood in zich draagt. Heel scherp, heel intensief. Op de première in België waren er 200 ouders aanwezig. Na het optreden kwamen die mensen elkaar tegen en ik werd me bewust van de grootte van dit project. Een vrouw vroeg mij hoe ik erin ben geslaagd om het verhaal van haar eigen dochter te vertellen. Het schudde me wakker. De jongeren waren ook onder de indruk. Ze zeiden: Man, je moet dit verhaal overal vertellen.“

Heb je niet óók zin om een vrolijk boek te schrijven?

„Dat vragen me veel mensen, maar ik vind zulke thema's niet zo interessant. Ik wil vooral schrijven over wat ik belangrijk voor onze samenleving vind. Jullie hebben waarschijnlijk van de Generatie Nix gehoord. Daarmee wil ik niets te maken hebben, want geëngageerde literatuur is wat belangrijk is. In België is het burgerinitiatief sterk aanwezig, en dat is, zoals ik heb gehoord, wat hier in Servië ontbreekt. Jongeren zijn belangrijk voor verandering. Als zij het niet doen, dan zal niemand anders dat doen.“

Door: Jovana Bursać

De Servische vertaling - "*Brže od života*" is te bestellen via de website van Arius. (www.arius.info)

LUDO I BRZO

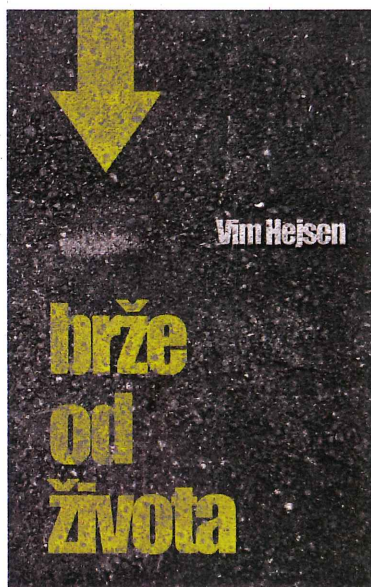
Brže od života, tako glasi prevod monodrame *Flits!* belgijskog pisca, reditelja i glumca Vima Hejsena. Više nego dramatično: brzim, slikovitim monologom, praćenim video-klipovima i muzikom, ispričana je priča o mladom momku koji izaziva smrtonosnu saobraćajnu nesreću. Autor je 24. marta prezentovao svoje delo u Bitef teatru u Beogradu.

Kako je došlo do saradnje sa Beogradom?

Vim Hejsen: „Pre par meseci sreo sam se sa Jelicom u prostorijama flamanskog PEN-a, u apartmanu namenjenom za slobodan boravak i rad stranih autora tokom određenog perioda. Flamanski PEN je, zapravo, ogranak autorskog udruženja *PEN International* rasprostranjenog po celom svetu, a koji se zalaže za slobodu mišljenja i oštro suprotstavlja svakom obliku cenzure. Jelica i ja smo se, dakle, tamo sastali i malo popričali, nakon čega mi je javila da će *Flits!* biti preveden na srpski.“

Kako se javila ideja za projekat ove vrste?

„U Belgiji postoji udruženje pod imenom "Roditelji nastradale dece". Jedan od očeva iz udruženja stupio je u kontakt sa mnom i pitao me da li sam raspoložen da napravim nešto na temu bezbednosti u saobraćaju. Mesecima sam razmišljao da li da se dohvatim takvog posla jer, složićete se, u pitanju je nimalo zahvalna tema. Nema ničeg literalnog u bezbednosti u saobraćaju. Na kraju sam ipak pristao. Kao jednu od odskočnih tačaka uzeo sam muziku, kako bih što lakše dopreo do mladih i celo delo što bolje prilagodio izvođenju na sceni. Ali da, glavna tema ostaje bezbednost u saobraćaju. Odlučio sam se za monolog. U glavnoj ulozi je trenutno glumac koji je mlađi od mene, tako da se mladi mogu lakše identifikovati sa glavnim likom.“

Primitili smo da je u delu često korišćen ulični žargon. Koliko je, zapravo, bilo teško da se na pravi način upotrebi jezik mladih?

„Često sam u kontaktu sa mladima. Već je 17 godina kako se bavim davanjem časova, tako da mi to i nije predstavljalo preterano težak poduhvat. Svakako da sam sebi postavio sledeće pitanje: do kog socijalnog sloja želimo da prodremo? Kome se vi obraćate vašim prevodom? Moji likovi pripadaju srednjoj klasi. Pokušao sam, dakle, da nađem sredinu i da se služim jezikom prosečnih mladih ljudi. Delo je puno flamanskog dijalekta, što bi moglo da predstavlja poteškoću prilikom prevođenja. U pitanju je jedna veoma čudna, ali efektna kombinacija.“

Koliko je veliki uticaj koji *Flits!* ima na tebe. Da li je pisanje ovog dela promenilo nešto u tvom životu?

„Stravično. U pitanju je tema koja u sebi nosi i život i smrt. Veoma oštro, veoma intezivno. Na premijeri je bilo prisutno 200 roditelja. Nakon izvođenja počeli su da mi prilaze i ja sam konačno postao svestan veličine celog projekta. Jedna žena me je pitala kako mi je pošlo za rukom da ispričam priču njene ćerke. To me je prodrmalo. I na mlađi deo publike je izvođenje ostavilo veliki utisak. Prilazili su mi sa rečima: 'Čoveče, moraš svuda da ispričaš ovu priču.'“

Nameravaš li možda da napišeš knjigu na neku veseliju temu?

„Dosta ljudi iz moje okoline postavilo mi je isto pitanje. Meni, međutim, takve teme nisu preterano interesantne. Pišem pre svega o onome što smatram bitnim za naš zajednički život. Možda ste čuli za Generaciju Ništa, književni pravac koji obrađuje pre svega nihilističke teme. Sa time, na primer, nikada nisam želeo da imam nikakve veze jer angažovana književnost je ono što ja smatram bitnim. U Belgiji je građanska inicijativa više nego prisutna, a to je upravo ono što, bar kako sam čuo, nedostaje u Srbiji. Mladi su ti koji moraju da pokrenu na akciju. Ukoliko oni ne budu menjali neke stvari, niko drugi neće.“

Piše: Jovana Bursać

Naručite srpsko izdanje *Brže od života* autora Vima Hejsena preko Ariusovog vebajta!

(www.arius.info)

MULTICULTUREEL NEDERLAND

Het stereotiepe beeld van Nederland is dat het een open, multiculturele en liberale samenleving is, waar iedereen een plekje onder de zon (achter de wolken) kan vinden. Of je nou Surinamer, tweedegeneratieTurk, of een autochtone 'kaaskop' was: 'Alles moet kunnen, toch?!' Hoewel dit aantrekkelijke beeld eigenlijk alleen echt voor Amsterdam gold, was het voor een groot deel ook voor heel Nederland waar. In een klein land waar zoveel mensen wonen, moest je rekening houden met je buurman/-vrouw; iedereen moest ruimte hebben. Samenwerken en dialoog zat in het volkskarakter; hadden 'we' in het verleden immers niet zij aan zij tegen het water gevochten?! 'God schiep de wereld en de 'Hollanders' schiepen Nederland, zo luidde de mythe. De samenleving was dus ook maakbaar.

Zoals je ziet, is bovenstaande inleiding in de verleden tijd (Imperfectum!) geschreven. Want de standpunten over multicultureel Nederland en het migratiedebat zijn in de afgelopen acht jaar enorm opgeschoven (van open naar dichter; van liberaal naar conservatief, van multiculti naar 'Hollands eigen'). Het omslagpunt in dit debat was niet de voormalige marxist/professor/politicus Pim Fortuyn, maar de publicatie van Paul Scheffers *Het multiculturele drama* in het millenniumjaar 2000. Scheffer noemde in dat essay enkele dingen bij de naam waarover voorheen discreet en politiek correct gezwegen werd: de inburgering van allochtonen in Nederland heeft gefaald; er ontstaat een etnische onderklasse van allochtonen; werkloosheid, armoede en criminaliteit komen véél meer voor bij de etnische minderheden. De maakbare samenleving was *wishful thinking*.

De knuppel die Scheffer in het hoenderhok gooide, wordt tot op de dag van vandaag nog steeds gegooid, en steeds harder. Het grote onbehagen richt zich op de gevestigde politieke partijen, nieuwe partijen met 'mini-cultureel' op de agenda maken spektakel. Dat heeft onder meer geleid tot een politicus die liever films maakt in plaats van beleid.

Polarisatie

Wat zo door elkaar loopt in de discussie over multiculturalisme, is dat het gemengd wordt, soms zelfs gelijkgesteld, met de opkomst van het islamitische extremisme en de angst voor terreur, gevoed door de aanslagen in New York, Madrid en Londen. Opvallend is dat de Nederlander zich angstiger voelt voor aanslagen door moslim-extremisten dan bijvoorbeeld de Britten en Spanjaarden (die daadwerkelijk terreuraanslagen hebben beleefd). Angst is een slechte raadgever, zo luidt het spreekwoord, maar een aantal politici gebruikt dit angstgevoel om er macht mee te winnen (net zoals in Servië en Kroatië is gebeurd). De angst voor fundamentalisme wordt geprojecteerd op alle vreemdelingen.

Het gevolg hiervan is dat de discussie over aanpassing van immigranten aan de blanke, burgerlijke cultuur van Nederland, zeer vaak emotioneel is en vervalt in een stigmatiserende kakofonie. 'De islam is achterlijk' (Theo van Gogh, Ayaan Hirshi Ali); de vrijheid van meningsuiting wordt bedreigd: 'Je mag toch wel kutmarrokaan zeggen?!' (Fortuyn, Plasterk), en de discussie versmalt tot hoofddoekjes en het verbieden van de Koran (Wilders).

De radicale afweerreacties zijn heviger dan het vinden van concrete, werkbare

oplossingen van het probleem. Wat dit betreft wordt het geroemde Nederlandse pragmatisme en de internationale succesformule van het poldermodel niet benut, zowat de helft van de Amsterdamse bevolking uit 'Zuid-Nederlanders'. Zonder hun bijdrage was er nooit een Gouden Eeuw geweest.

Allochtonen in Nederland en België

Het aantal immigranten is sinds 1995 sterk toegenomen. In 2000 kwamen 130 duizend mensen naar Nederland. Een kwart van de immigranten komt uit landen van de Europese Unie. In 2000 waren er in totaal 2,77 miljoen

De kern van het probleem

Het standpunt over migratie, wisselt per periode. Het is als een draaideur. Heeft een land migranten nodig (voor werk), dan zijn ze welkom en is multiculti super. Zijn ze niet nodig, dan moeten ze maar weg. En als ze blijven waar ze zijn, omdat ze er al drie generaties lang wonen, dan is er een 'nationale kwestie'.

Nederland heeft veel geprofiteerd van immigranten. In de zestiende eeuw had de armoedige Republiek het geluk dat er zoveel Vlamingen emigreerden. Rond 1700 bestond zowat de helft van de Amsterdamse bevolking uit 'Zuid-Nederlanders'. Zonder hun bijdrage was er nooit een Gouden Eeuw geweest.

In de jaren vijftig had de Nederlandse industrie zijn 'gastarbeiders' uit Polen, Italië en Joegoslavië hard nodig. In de jaren zestig kwamen daar Turken en Marokkanen bij. Samen met de mensen uit Nederlands-Indië, Suriname en de Antillen vormden zij de multiculturele samenleving. Zonder hen bestond er geen Nederlandse 'kenniseconomie'.

De kern van het integratieprobleem is dat Nederland een sterke vergrijzing van de autochtone bevolking tegemoet gaat, die een grote, laagopgeleide, allochtone bevolkingsgroep 'tegenover' zich zal hebben. Deze spanning laat, in de woorden van Paul Scheffer, een 'verondersteld reservoir aan talent onbenut'. Dus een oplossing ligt in het ontwikkelen en gebruiken van dat talent.

Een tweede probleem ligt in één van de fundamenteën van de islam, een godsdienst die in 2020 één miljoen allochtone Nederlanders zal belijden (liberaal of orthodox). Dat probleem is dat de islam in principe de scheiding van staat en kerk niet werkelijk aanvaardt. Dat zou betekenen dat Nederland een nieuwe ontzuiling te wachten staat.

MULTIKULTURNA HOLANDIJA

Stereotipna slika o Holandiji je da je to jedno otvoreno, multikulturno i liberalno društvo, u kome svako može da nađe mesto pod suncem (nebom). Bilo da si bio Surinamac, Turčin druge generacije imigranata ili autohtoni „siroglavi“: "Sve bi trebalo da može, zar ne?!" Iako je ova privlačna slika zapravo važila samo za Amsterdam, velikim delom je bilo tako i u celoj Holandiji. U maloj zemlji u kojoj živi toliko mnogo ljudi, trebalo je voditi računa o svom susedu/susetki; za svakoga je trebalo da bude prostora. Saradnja i dijalog su bili deo narodnog karaktera; zar se "mi" u prošlosti nismo zajedno borili protiv vode?!" Bog je stvorio svet, a Holandanci su stvorili Holandiju, tako je glasilo mit. Zajednicu je dakle takođe bilo moguće stvoriti.

Kao što se može primetiti uvod je pisan u prošlom vremenu. Stavovi o multikulturnoj Holandiji i debata o migraciji su se u proteklih osam godina veoma izmenili (od otvorenih ka zatvorenijim; od liberalnih ka konzervativnim, od multikulti do „autentično holandskih“). Prekretnica u ovoj debati nije

bio pokojni marksista/profesor/ političar Pim Fortajm, već objavljivanje Paul Sheferove "Multikulturene drame" u milenijumskoj 2000. godini. Shefer je u tom svom eseju nekoliko stvari o kojima se pre toga diskretno i politički korektno ćutalo nazvao pravim imenom: proces integracije

immigranten. De helft daarvan komt uit niet-westerse landen.

Sinds een aantal jaren kent Nederland ook een emigratiestroom: jaarlijks verlaten zo'n 40.000 autochtone Nederlanders het land.

In 2007 telde België 932.161 inwoners met een buitenlandse nationaliteit. Dat is 8,8 procent van de bevolking. Bijna tweederde deel komt uit de EU-landen (Brussel is immers EU-hoofdstad). Verreweg de meeste niet-westerse immigranten wonen in Brussel en Antwerpen. De grootste migrantengroep in België wordt gevormd door... Nederlanders.

Door: Morries Leeraert

imigranata u Holandiji nije uspeo; dolazi do formiranja etničke podklase alohtonih; nezaposlenost, siromaštvo i kriminal se češće javljaju kod etničkih manjina. Ostvariva zajednica je bila *wishful thinking*.

Prašina koju je podigao Shefer se i do dana današnjeg diže i to sve više. Veliko nezadovoljstvo je usmereno ka već postojećim političkim partijama, a nove partije koje u svom programu imaju "minikulti" prave buku. To je između ostalog dovelo do toga da jedan političar radije pravi filmove nego što se bavi politikom.

Polarizacija

Ono što prožima diskusiju o multikulturalizmu je da se on meša, ponekad čak i izjednačava sa pojavom islamskih ekstremista i strahom od terora, koji proizilazi iz terorističkih napada u Njujorku, Madridu i Londonu. Primetno je da se Holanđani više plaše

Srž problema

Stav o migraciji je kao obrtna vrata i menja se u zavisnosti od perioda. Ukoliko su zemlji potrebni imigranti (za rad) onda su oni dobrodošli i multikulti je super. Ako joj nisu potrebni, onda moraju da odu. A ukoliko pak ostanu tamo gde jesu, jer tu već žive tri generacije, onda to postaje nacionalno pitanje.

Holandija je dosta profitirala od imigranata. U 17. veku je siromašna Republika imala sreće što je toliko Flamanaca emigriralo. Oko 1700. su južnjaci činili otprilike polovinu stanovništva Amsterdama. Bez njihovog doprinosa nikada ne bi ni bilo Zlatnog veka.

Pedesetih godina je holandskoj industriji bila potrebna radna snaga iz Poljske, Italije i Jugoslavije. Tokom šezdesih godina su im se priključili Turci i Marokanci. Zajedno sa ljudima iz Holandske Indije, Surinama i sa Antila činili su multikulturno društvo. Bez njih ne bi bilo holandske "ekonomije znanja".

Srž problema integracije leži u tome što se Holandija suočava sa opadanjem nataliteta autohtonog stanovništva, dok se sa druge strane formira velika, nisko obrazovana grupa alohtonog stanovništva. Ovakva situacija dovodi do toga da, po rečima Paula Shefera, veliki potencijali ostaju neiskorišćeni. Dakle, rešenje se nalazi u razvijanju i korišćenju tih potencijala.

Drugi problem se nalazi u jednoj od osnova islama, religije koju će 2020. godine ispovedati milion alohtonih Holanđana (liberalnih ili ortodoksnih). Taj problem je u tome što islam ne prihvata razdvajanje države i crkve. To bi onda značilo da Holandiji predstoji novo rušenje konfesionalnih stubova.

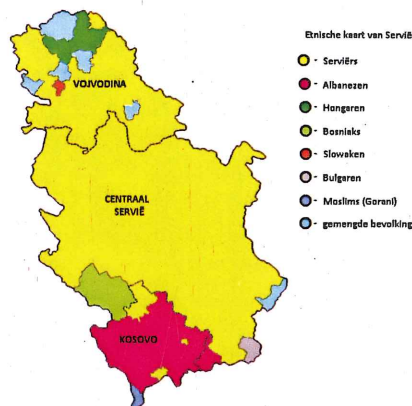
napada od strane muslimanskih ekstremista od na primer Britanaca i Španaca (koji su te napade zaista i doživeli). U strahu su velike oči, kaže poslovica, ali

pojedini političari koriste strah da bi stekli moć (baš kao što je to bio slučaj u Srbiji i Hrvatskoj). Strah od fundamentalizma se projektuje na sve strance.

Multiculturele Servië

20 minderheden, 20 procent

Servië is echt een multicultureel land. Van rond de tien miljoen inwoners, maken de nationale minderheden bijna 20 procent uit. Uitgezonderd Kosovo (waarvoor geen officiële gegevens bestaan, maar waar naar schatting meer dan 90 % van de bevolking Albanees is), zijn de talrijkste minderheden in Servië de Hongaren (4 %) in het noorden van het land, de Bosniaks (2 %) die vooral in Sandzak wonen – het grensgebied tussen Servië en Montenegro; en de Roma (1,5 %) die overal in Servië zijn te vinden. Andere minderheden die ook in Centraal-Servië wonen zijn de

Bulgaren, in het Zuid-Oosten, en de Vlachen in Oost-Servië.

De Noord-Servische provincie Vojvodina bevond zich tot de Eerste Wereld-

oorlog binnen de grenzen van Oostenrijk-Hongarije dat een multinationale staat was. Door de kolonisatie die in de 18e eeuw begon, vestigden zich verschillende Europese volken in dit gebied – van Catalanen en Fransen tot Russen en Grieken. Vandaag de dag is Vojvodina een van de meest multinationale gebieden in Europa. Het wordt bevolkt door meer dan 20 verschillende bevolkingsgroepen en er zijn zes voertalen – Servisch, Hongaars, Slowaaks, Kroatisch, Roemeens en Roetheens.

(VB)

Posledica svega ovoga je da diskusija o prilagođavanju imigranata na belu, buržoasku kulturu Holandije često protiče uz dosta emocija i da završava u stigmatizovanoj kako-foniji: „Islam je zaostao“ (Teo van Gog, Ajan Hirši Ali); sloboda mišljenja je ugrožena: „Smeš valjda da kažeš jebeni Marokanac?!“ (Fortajn, Plasterk) i diskusija se svodi na feredže i zabranu Kurana (Vilders).

Radikalne odbrambene reakcije su snažnije od pronalaženja konkretnog, izvodljivog rešenja problema. U ovom slučaju nisu iskorišćeni čuveni holandski pragmatizam i internacionalna formula uspeha poldermodela.

Alohtoni u Holandiji i Belgiji

Broj imigranata je od 1995. godine vidno porastao. Tokom 2000. godine u Holandiju je došlo 130 hiljada ljudi. Četvrtina tih imigranata potiče iz zemalja Evropske Unije.

U 2000. je bilo ukupno 2,77 miliona imigranata. Polovina od tog broja dolazi iz nezapadnoevropskih zemalja. Pre nekoliko godina u Holandiji se javila i emigraciona struja: godišnje oko 40 hiljada autohtonih Holanđana napusti zemlju.

U 2007. godini u Belgiji je 932 161 stanovnik bio neke druge nacionalnosti. To je 8,8 % od ukupnog stanovništva. Skoro dve trećine dolazi iz zemalja EU (Brisel je naime glavni grad EU). Najviše imigranata iz nezapadnoevropskih zemalja živi u Briselu i Antverpenu. Najveću grupu migranata u Belgiji čine... Holanđani.

Piše: Moris Lerart

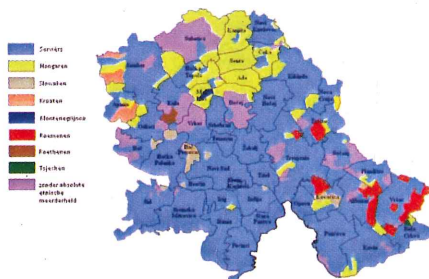
Verder lezen / Saznaj više na:

Het essay van Paul Scheffer vind je op: www.nrc.nl/W2/Lab/Multicultureel
 Veel artikelen met verstandige discussies staan op: www.interculturelecommunicatie.com
 Actuele gegevens over de Nederlandse samenleving kun je downloaden via www.cbs.nl/nl-NL/menu/themes/dossiers/allochtonen

Multikulturena Srbija

20 manjina, 20 procenata

Srbija je zaista multikulturena zemlja. Od blizu 10 miliona stanovnika, nešto manje od 20% čine nacionalne manjine. Izuzimajući teritoriju Kosova (za koju ne postoje službeni podaci, a gde, prema procenama, preko 90% stanovništva čine Albanci), najbrojnije manjine u Srbiji su Mađari (4%), koji žive na severu zemlje, zatim Bošnjaci (2%), naseljeni većinom u pograničnoj zoni između Srbije i Crne Gore – Sandžaku, kao i Romi (1,5%) kojih ima u svim krajevima Srbije. U centralnoj Srbiji žive u većem broju još i Bugari, na krajnjem jugoistoku zemlje, te Vlasi u istočnoj Srbiji.

Severna pokrajina Vojvodina je do Prvog svetskog rata bila u sastavu mnogonacionalne Austro-Ugarske. Kolonizacijom koja je otpočela u 18. veku, ovde su se doseljavali narodi takoreći iz čitave Evrope – od

Katalonaca i Francuza do Rusa i Grka.

Danas je Vojvodina jedno od etnički najmešovitijih područja Evrope. Tu živi preko 20 naroda, a u službenoj upotrebi je čak šest jezika – srpski, mađarski, slovački, hrvatski, rumunski i rusinski.

(VB)

Verder lezen / Saznaj više na na:
www.mrc.org.yu
www.puma.vojvodina.sr.gov.yu
www.minoritycentre.org
www.helsinki.org.yu

In de minderheid

Vladimir Bodjanec is student vierde jaar. Hij is Roetheen. In Servië zijn er bijna 16.000 Roethenen en de meesten wonen in Vojvodina.

“Ik zeg nooit dat ik Serviër ben, alleen dat ik in Servië woon. Ik kan me met de Servische mentaliteit niet identificeren. We hebben onze eigen taal en cultuur. Er zijn natuurlijk enkele culturele verschillen, maar aangezien we nooit onze eigen staat hebben gehad, respecteren we het gezag en de staat

waarin we wonen. Als nationale minderheid zijn we eraan gewend dat we ons aan de gebruiken van de maatschappij waarin we wonen, moeten aanpassen.

De status van de nationale minderheden in Servië vind ik niet slecht. Sinds 2001 is de situatie steeds beter. Bijna alle nationale minderheden hebben hun eigen nationale raad die met taal, rechten en onderwijs bezig is en die door de staat wordt gefinancierd. Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik hier niet behoor.

Er zijn niet veel vooroordelen over ons omdat mensen eigenlijk weinig over Roethenen weten. Tot 1990 was het in Centraal-Europa (uitgezonderd Joegoslavië) verboden om zich als Roetheen uit te spreken. Mensen verwisselen ons vaak met Russen. Er zijn enkele typische vragen die mensen mij altijd stellen. Hoe komt dat ik ook Servisch spreek? Spreek ik thuis Roetheens? Er zijn enkele stereotiepen over ons, bijvoorbeeld dat we alleen ijverig en zwijgzaam zijn.” (SK)

U manjini

Vladimir Bođanec je student četvrte godine. On je Rusin. U Srbiji živi skoro 16 000 Rusina, većinom u Vojvodini.

Nikad ne govorim da sam Srbin, već samo da živim u Srbiji. Ne mogu da se identifikujem sa srpskim mentalitetom. Mi imamo sopstveni jezik i kulturu. Određene kulturne razlike naravno postoje ali s obzirom da nikada nismo imali svoju državu, poštujemo vlast i državu u kojoj živimo. Kao nacionalna manjina navikli smo da moramo da se prilagodimo običajima društva u kome živimo.

Smatram da položaj nacionalnih manjina u Srbiji nije loš. Od 2001. godine je situacija sve bolja. Skoro sve nacionalne manjine imaju svoj nacionalni savet koji se bavi jezikom, pravima i obrazovanjem i koji finansira država. Nikada nisam imao osećaj da ovde ne pripadam.

Nema puno predrasuda o nama jer ljudi zapravo vrlo malo znaju o Rusinima. Do 1990. godine je u Srednjoj Evropi (sa izuzetkom Jugoslavije) bilo zabranjeno izjašnjavati se kao Rusin. Često nas mešaju sa Rusima. Ima nekoliko tipičnih pitanja koje mi ljudi uvek postavljaju. Otkud to da govorim i srpski? Da li kod kuće pričam rusinski? Ima i nekoliko stereotipa o nama, na primer da samo ćutimo i radimo. (SK)

Multiculti gaat door de maag. De multiculturele dialoog lukt het best met de mond vol. Allochtoon of autochtoon, culturele meerderheid of minderheid. Wij zeggen: als het maar lekker is! Onze tip: Bereid een maaltijd met de letters van de naam van je gast. Smakelijk!

Multikulti ide preko stomaka. Multikulturalni razgovor se najbolje vodi sa punim ustima. Starosedeoci ili došljaci, nacionalna većina ili manjina. Kažemo: samo neka je ukusno! Naš savet: Spremite obrok sa slovima imena vašeg gosta. Prijatno!

Aardappelpuree – Pire krompir
Börek – Burek
Couscous – Kuskus
Čevapčići – Kebab
Čvarci – Snack van varkenvet
Drop – Sladić
Đuveč – Groentenstoof
Džem – Jam
Embargo kolač – Embargo taart
Feferone – Spaanse pepers
Gibanica – Käsetorte
Haring – Haringa
Inktvis – Kalamaris
Japanski vetar – Slagroomtaart
Kajmak – Melkproduct tussen room en boter
Luikse wafel – Bakin kolač
Musaka – Moussaka
Nasi(bal) – Jelo od pirinča, svinjetine i povrća
Ottomaanse spies – Ražnjić(i)
Podvarak – Gebakken zuurkool
Quiche – Kiš
Russische salade – Ruska salata
Sinterklaasspeculaas – Spekulas
Turks fruit – Ratluk
Uiensoep – Supa od crnog luka
Vlaamse friet - Pomfrit
Witlof – Vrsta kupusastog povrća
Xanten – Alva
Yam Yam – Afrički krompir
Zuurkoolstampot met zuurvlees – Zimsko jelo sa kiselim kupusom i mesom
Žito sa šlagom – Gerst met slagroom

Iets te drinken? / Nešto za piće?
Alfabetisch serveren/Služiti po abecednom redu: Absint, Bourbon, Cockta, Duvel, Esquivel, Frappé, Grappa, Honingwijn, Ierse Koffie, Jonge Jenever, Kefir (Karnemelk), Limunada, Mangocktail, Nes, Oranjabitter, Pelinkovac, Rakija, Stomaklija, Tequila, Underberg, Vodka, Walnotenlikeur, Xin, Chuanthee, Ysthee, Zwarte thee.

MULTICULTUREEL KOOKALFABET

HOE LAAG LIGT PANNONIË?

-Eeuwenlange culturele verbanden tussen Hongarije en de Lage Landen worden tegenwoordig nog versterkt door een nieuw kapitalistisch fenomeen: *outsourcing*. Het gaat om een Engelse ontlening die elke student Nederlandse taal in Hongarije heel goed begrijpt, hoewel er het Engels in het algemeen weinig wordt gesproken. De meeste van onze medestudenten in Hongarije zullen namelijk op een dag met hun diploma Neerlandistiek een vaste baan kunnen vinden bij een van de talrijke Nederlandse bedrijven die hun helpdesks naar een goedkopere arbeidsmarkt hebben verhuisd.

De sterke Nederlandse aanwezigheid in de economische zin is voldoende reden voor grote Hongaarse belangstelling voor de cultuur van de Lage Landen. Aangezien het begrip cultuur zeer omvangrijk is, is het vanzelfsprekend dat een paar dagen onvoldoende zouden zijn voor een behoorlijke pre-

sentatie ervan. Daarom duurde Low Festival dit jaar ongeveer een maand: vanaf 15 februari tot en met 12 maart. Mede door toedoen van enkele Nederlandse en Vlaamse instellingen, maar ook van vele commerciële bedrijven, is het dit festival gelukt om bijna alle aspecten van de hedendaagse culturele scène van de Lage Landen voor te stellen: alternatief toneel, dj-sets, modern sieradenontwerp, jazz, barokke concerts, enzovoort.

Voor diegene die over een stevige maag beschikten, was de tentoonstelling van Wim Delvoye, *enfant terrible* van de hedendaagse kunst, onontbeerlijk. Er bestond een apart programma voor kinderen, waar een wat ernstigere tentoonstelling was, namelijk met foto's van kindertreinen. Na de Tweede wereldoorlog zijn vele arme Hongaarse kinderen naar Nederland met de trein vervoerd en daar in rijke gezinnen als pleegkinderen

opgenomen. Hiermee in verband was ook de performance van de troep *Hotel Modern* die plaatsvond in een enorme maquette van Auschwitz. Een festival binnen het festival was eigenlijk het overzicht van de recente Nederlandse filmproductie: *De Ober*, *De zaak Alzheimer*, *'n Beetje verliefd*...

In ieder geval was het Low festival een fantastische gelegenheid voor alle liefhebbers van de Lage Landen, en niet te spreken van de studenten Nederlands. Jammer genoeg hebben dezelfde studente pas in de laatste week van het festival gehoord dat ze gratis toegang tot bijna alle manifestaties hadden. Een menselijke fout die ons herinnert dat Pannonië toch in Oost Europa ligt.

Het volgende festival dat in april 2009 plaatsvindt, wordt nu voorbereid.

(LV)

<http://www.lowfesztival.hu/>

NIZOZEMLJE U PANONSKOJ NIZIJI

Viševjekovne kulturne veze Mađarske i Holandije su danas ojačane sasvim novim kapitalističkim fenomenom: *outsourcing*-om. U pitanju je engleska pozajmljenica koju svaki student nizozemskog jezika u Mađarskoj jako dobro razume, uprkos činjenici da se engleski jezik generalno među studentima ove katedri slabo govori. Naime, većinu naših kolega iz Budimpešte onog dana kada budu imali diplomu nederlandistike, čeka siguran posao u jednoj od mnogobrojnih holandskih kompanija koje su odlučile da svoj korisnički servis izmeste na tržište sa jef-tinijom radnom snagom.

Jako holandsko prisustvo u ekonomskom smislu sasvim je dovoljan razlog za veliko interesovanje Mađara za kulturu Nizozemlja. No kako je kultura, pogotovo kada su u pitanju dve različite zemlje, jako širok pojam, par

dana bi zaista bilo nedovoljno da se ona pristojno predstavi. Ovogodišnji Low Fesztival je zato trajao od 15. februara do 12. marta. Podržan od strane brojnih zvaničnih institucija Holandije i Flandrije, kao i mnogih komercijalnih preduzeća, ovaj festival je uspeo da prikaže skoro sve aspekte današnje nizozemske kulturne scene: od alternativnog pozorišta, dj nastupa, izložbi modernog dizajna nakita, do baroknih i džez koncerata.

Za posetioce sa jakim želucem za nepropustiti je bila izložba Vima Delvoja, *enfant terrible*-a savremene umetnosti. Tu je bio i poseban program za najmlađe, u okviru kojeg je bila postavljena i nešto ozbiljnija izložba: fotografije dečijih vozova. U pitanju su vozovi koji su nešto nakon Drugog svetskog rata mnogobrojnu siromašnu mađarsku decu odvozili u bogate

holandske hraniteljske porodice. Takođe u vezi sa Drugim svetskim ratom je i performans umetničke trupe "Hotel Modern" izveden unutar ogromne makete Aušvica. Festival u okviru festivala je zapravo bio pregled novije nizozemske filmske produkcije: "De ober", "'n Beetje verliefd", "De zaak Alzheimer"...

Low festival je svakako bio poslastica za studente i ljubitelje Nizozemlja. Nažalost većina studenata je tek u poslednjoj nedelji festivala saznala da im je bio obezbeđen besplatan ulaz na većinu događaja. Ljudska greška koja nas je podsetila da se Panonija ipak nalazi u Istočnoj Evropi.

U toku su pripreme za novi festival, planiran za april 2009.

(LV)

<http://www.lowfesztival.hu/>

TÉTITATUTIS

HET IS TIJD DAT HET UIT IS

De laatste woorden van Claus – om het even of ze hem achteraf in de mond werden gelegd of er inderdaad als laatste salvo uit waren gegutst – riepen bij mij de herinnering wakker aan een ingrijpende muzikale erva-

ring: ze klonken in mijn oren als de driftige, ontembare fagot uit *Le Sacre du Printemps* en gaven mij dezelfde rilling van besef. Deze ontroerende gelijkenis tussen doodsrochel en jubelnoten ter ere van het leven liet mij als laatste eerbewijs aan de Grootmeester der Nederlandse letteren Stravinsky's oerkrachtige muziek vanuit mijn kamer de koele maartnacht in galmen. Woesterammen scheurden de nachtelijke straten van Belgrado open met hun hoeven, aardklonten spetterden tegen ruiten, losgebroken rivieren stormden portieken binnen, schuimende vrouwen rezen op uit struiken, Leven en Dood kantelden kussend in goten en ontdebelden...

Stravinsky's muziekfestijn ter ere van het onuitroeibare, grimmig lokkende, allesverterende vitalisme bracht me op het idee om Hugo Claus op zijn eerste en laatste reis mee te nemen naar het Westservische platteland. Samen met mijn collega's en vrienden hebben we zijn portret en zijn poëzie deel laten worden van het knospende, ontwakende, golvende landschap dat inmiddels in zijn teken stond, in het teken van de Ram.

Dit is ons verslag daarvan:

Door: J.N.L.

Vertaald in het Servisch:

Romans: *De Metsiers* («Porodica Met-sirs», in: Pismo 21-22/1990), *Het verdriet van België* («Tuga Belgije», Prometej, 2000), *Belladonna* («Belladonna: scene iz života u provinciji», Prometej, 2002) in vertaling van Ivana Šćepanović; *De zwaardvis* («Sabljarka», Novi Sad/Beograd, 1995) in vertaling van Jelica Novaković-Lopušina; *Omtrent Deedee* («U vezi sa Dedeom», Prometej, 1997), *Belladonna* («Belladonna: scene iz života u provinciji», Prometej, 2002), *Geruchten i Onvoltooid verleden* («Glasine/Nesvršena prošlost», Prometej, 2004) in vertaling van Ivana Šćepanović

Verhalen: * («Molitva za nasilje», in: Novije flamanske pripovetke, Bagdala, 1962) in vertaling van Dragoslav Andrić; *Een bijzondere cirkel* («Neobičan krug», in: Erazmo 1/1992; «Vatra lutalica», Prometej, 1994) in vertaling van Ivana Šćepanović

Toneel: *Een bruid in de morgen* («Nevesta ujutru», in: Erazmo 1/1992) i *Gilles!* («Žil!», in: Erazmo 2/1993) in vertaling van Ivana Šćepanović

Poëzie: zbirka *Oostakkerse gedichten* («Pesme iz Ostakera», in: Pismo 50/1997) in vertaling van Jelica Novaković-Lopušina; pesme *, *New York, N. Y.* («Uksmal», «Panorama», «Izopačeni čovek», in: Flamanska poezija, Nolit, 1965) in vertaling van Dragoslav Andrić; * («Iza rešetkaste ograde», in: Telegram 10:475/1969) in vertaling van Želimir Tješić Deodatto; *Tancredo infrasonic, Antropologisch, Ik schrijf je neer, Een vrouw I, Op Thomas zijn vierde verjaardag, Sporen, Revisited, Envoi* («Tancredo infrasonic», «Antropološki», «Ispisujem te», «Žena I», «Na Tomasov četvrti rođendan», «Tragovi», «Revisited», «Envoi», in: Erazmo 3/1994; in: Flamanska poezija 20. veka, Prometej, 1996), in vertaling van Ivana Šćepanović

COCOTTE

Zij dribbelde als een Servische midvoor
Zij knipoogde loom als een lama

Van louter gouden stof viel zij van de trap
Al wie haar kwam troosten
werd haar minnaar

Van armoe verkocht zij haar verzameling
zelfportretten

Tot op het einde
beheld ze een allergie voor kussen

DOŠLO VREME DA SE MRE

Poslednje Klausove reči – svejedno da li su mu naknadno stavljene u usta ili su stvarno navrle poput poslednje paljbe – podsetile su me na jedno duboko proživljeno muzičko iskustvo: zazvučale su mi u svom zapadnoflamskom tonalitету kao naprasiti, neukrotivi zvuci fagota u *Posvećenju proleća* i izazvali u meni istu jezu spoznaje. Usled te potresne sličnosti između samrtnog ropca i himničke muzike u slavu života, poslednju počast ovom velikanu nizozemske književnosti odala sam tako što sam pustila da se praiskonski snažna muzika Stravinskog zaori sa mog prozora u svežoj martovskoj noći. Divlji ovnovi grunuli su na noćne ulice Beograda cepajući ih svojim kopitama, grumenje zemlje udaralo je o prozore, podivljale reke plavile su ulaze, zamamne žene ustajale su iz žbunova, život i smrt valjali su se po slivnicima, sjedinjeni u poljupcu...

Muzička gozba Stravinskog u čast neiskorenjivog, zastrašujuće primamljivog i razarajućeg vitalizma navela me je na ideju da povedem Huga Klauza na njegovo prvo i poslednje putovanje po zapadnoj Srbiji. Zajedno sa kolegama i prijateljima stopili smo njegov lik i poeziju sa nabubrelom, probuđenom, ustalasanom zemljom koja je tada upravo bila u njegovom znaku, u znaku Ovna. Ovo je izveštaj sa tog putovanja.

Piše: J.N.L

Prevedeno na srpski:

KURVICA

Driblovala je ko srpski centarfor
Namigivala je lenjo kao lama

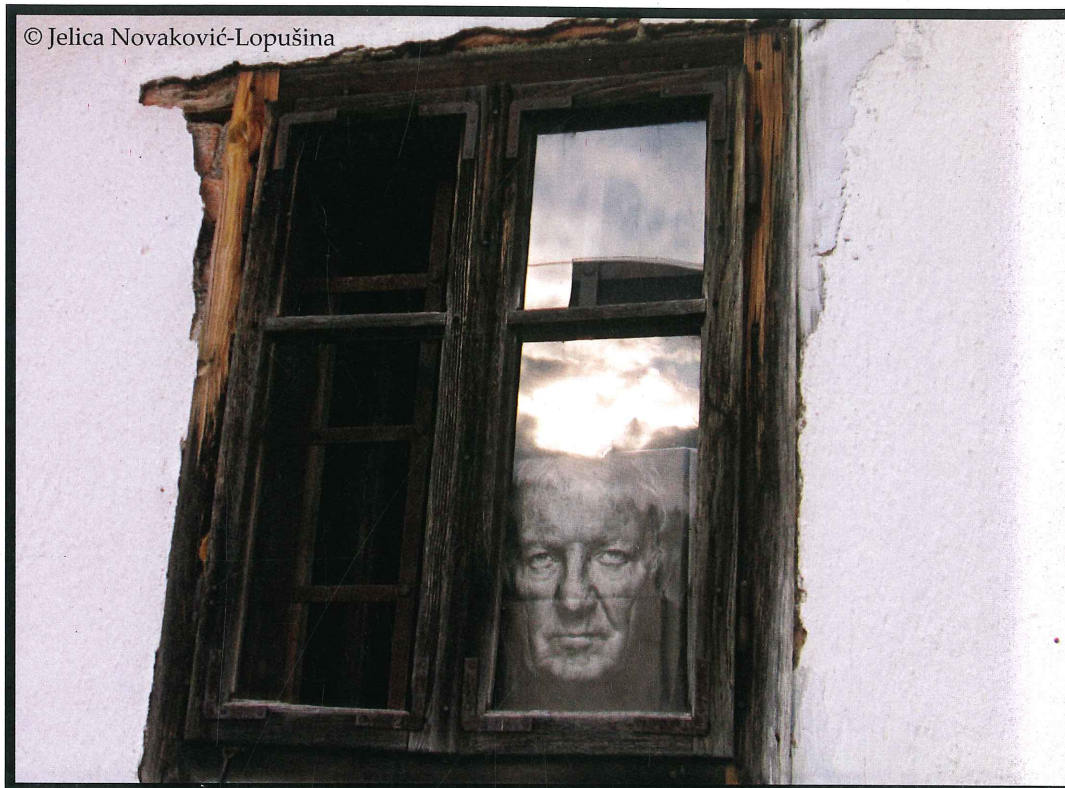
Sva u silnom zlatu padaše sa stepenica
Ko god priđe da je teši
postade joj je ljubavnikom

Zbog bede prodade svoju zbirku
autoportreta

Do kraja joj
ostade alergija na poljupce

Prevod: J.N.L.

© Jelica Novaković-Lopušina

Romani: *De Metsiers* («Porodica Metsirs», u: Pismo 21-22/1990), *Het verdriet van België* («Tuga Belgije», Prometej, 2000), *Belladonna* («Belladonna: scene iz života u provinciji», Prometej, 2002) u prevodu Ivane Šćepanović; *De zwaardvis* («Sabljarka», Novi Sad/Beograd, 1995) u prevodu Jelica Novaković-Lopušina; *Omtrent Deedee* («U vezi sa Deedee», Prometej, 1997), *Belladonna* («Belladonna: scene iz života u provinciji», Prometej, 2002), *Geruchten* i *Onvoltooid verleden* («Glasine/Nesvršena prošlost», Prometej, 2004) u prevodu Ivane Šćepanović

Pripovetke: * («Molitva za nasilje», u:

Novije flamanske pripovetke, Bagdala, 1962) u prevodu Dragoslava Andrića; *Een bijzondere cirkel* («Neobičan krug», u: Erazmo 1/1992; «Vatra lutilica», Prometej, 1994) u prevodu Ivane Šćepanović

Drame *Een bruid in de morgen* («Nevesta ujutru», u: Erazmo 1/1992) i *Gilles!* («Žil!», u: Erazmo 2/1993) u prevodu Ivane Šćepanović

Poezija: zbirka *Oostakkerse gedichten* («Pesme iz Ostakera», u: Pismo 50/1997) u prevodu Jelice Novaković-Lopušina; pesme *, *New York, N. Y.* («Uksmal», «Panorama», «Izopačeni čovek», u: Flamanska poezija, Nolit, 1965) u prevodu Dragoslava Andrića; * («Iza rešetkaste ograde», u: Telegram 10:475/1969) u prevodu Želimira Tješića Deodatta; *Tancredo infrasonic*, *Antropologisch*, *Ik schrijf je neer*, *Een vrouw I*, *Op Thomas zijn vierde verjaardag*, *Sporren*, *Revisited*, *Envoi* («Tancredo infrasonic», «Antropološki», «Ispisujem te», «Žena I», «Na Tomasov četvrti rođendan», «Tragovi», «Revisited», «Envoi», u: Erazmo 3/1994; u: Flamanska poezija 20. veka, Prometej, 1996), u prevodu Ivane Šćepanović

Bron/izvor:
Hugo CLAUS & Jan VANRIET
Uit: Zeezucht. Behoud de Begeerte, Antwerpen, 2003

MUSTAFA STITOU

3 GEDICHTEN / 3 PESME

Een halve (regen) en een hele (Zweden) readymade en een nawoord
 Polu-preuzet isečak (kiša), potpuno preuzet isečak (Švedska) i epilog

Regen

Ophun rug terechtgekomen schapen
 (door jeuk aan zijn achterstel
 Verwentelt een schaap;
 Het dier probeert zich te schuren
 Likken krabben valt om)
 Op hun rug terechtgekomen schappen
 Komen soms nooit meer overeind.

Worden schapen door de mens niet verlost
 (een weer op zijn poten gezet verwenteld
 Schaap kan direct weer omvallen:
 Rol daarom het dier op de ene,
 En na enkele minuten op de andere
 Zijde,
 Over de buik)

Worden schapen door de mens niet verlost
 Zijn ze ten dode opgeschreven.
 Soms treedt de dood al na een uur in,
 Soms na een halve dag.

Bij regen,
 Regen,
 Bij regen
 Ziet men dit niet vaak.

Mogelijk dat de regen op
 De buik van het schaap
 Het dier prikkelt.

Kiša

Kada se ovce izvrrnu na leđa
 (zbog svraba u sapima,
 ovca se prevrne;
 životinja tako pokušava da se počese
 da se ispolira, izgrebe, isprevrće)
 kad se ovce izvrrnu na leđa
 ponekad se nikada više ne usprave.

Ako ih ljudi ne spasu
 (prevrnuta ovca koja je ponovo posadena na noge
 može odmah ponovo da se prevrne:
 zbog toga životinju prvo prevrnite na jednu stranu,
 a posle nekoliko minuta i na drugu stranu,
 i to preko stomaka)

ako ih ljudi ne spasu
 osuđene su na smrt.
 Ponekad smrt nastupi već posle jednog časa,
 ponekad tek nakon pola dana.

Kad pada kiša,
 kiša,
 kad kiši
 ovo se ne viđa često.

Moguće je da kiša
 golica ovcu
 kada se nađe na stomaku životinje.

Zweden

Een Zweedse man is doodgevroren,
 Nadat hij in z'n blootje
 Op een sneeuwscooter was gevluht
 Voor brand in zijn blokhut.

Švedska

Jedan Šveđanin je umro od smrzanja
 nakon što je go, golcat na ski-duu
 pobegao od požara
 koji je besneo u njegovoj brvnari.

Nawoord

Een man die op sterven lag vertelde me:
 Er komt uiteraard een dag waarop de doodsengel
 Bij wijze van spreken geen werk meer heeft.
 Dan zal hij de hand aan zich zelf moeten slaan.
 Dat is – er is geen – de dood van de dood is

Epilog

Jedan čovek koji je ležao na samrti mi reče:
 jednom će, naravno, doći dan kada, da tako kažemo,
 anđeo smrti više neće imati posla.
 Onda će morati da digne ruku na samoga sebe.
 To je ono – što zapravo ne postoji – smrt smrti.

Prevod: Srdan Nikolić

SINGHET ENDE WESET VRO

VLAANDEREN VOOR BEGINNERS

De voorstelling *Singhet ende weset vro* werd opgevoerd in Belgrado in het kader van een Balkan tournee, die, naast Belgrado, ook Sarajevo en Zagreb aandeed. Hoewel het een regenachtige avond was, was de zaal van Atelje 212 redelijk gevuld. Nogal opmerkelijk voor een buitenlandse voorstelling, die geen of weinig aandacht in de media heeft gekregen.

Wij, van de sectie Neerlandistiek, kwamen per toeval te weten dat er een voorstelling van de Koninklijke Vlaamse Schouwburg te Brussel in onze stad werd opgevoerd. En daar wilden we bij zijn.

Een Middelnederlandse titel suggereerde dat de voorstelling vooral geschikt zou zijn voor de vierdejaars, zodat ze uit de eerste hand enig inzicht zouden kunnen krijgen in de Middeleeuwse literatuur. Wij, die de Middeleeuwse letterkunde al een tijdje geleden vaarwel hadden gezegd gingen weliswaar nieuwsgierig gemaakt door de titel, maar zonder grote verwachtingen.

Zodra het doek open ging, beseften we op basis van de kostuums van de acteurs dat *Singhet ende weset vro* niet alleen over het Middeleeuwse Vlaanderen gaat – maar over Vlaanderen door de eeuwen heen, tot vandaag de dag. Het is Kerstavond en in een tuin zien we een talrijke familie die zich voor deze gelegenheid rond een typisch Bourgondisch banket heeft geschaard. In een setting, die een Middeleeuwse godsvruchtigheid uitstraalt, begint het stuk zeer naïef en katholiekachtig – de moeder (die in haar lichamelijke houding, en haar centrale plaats aan tafel belangrijkheid uitstraalt) staat voor het gezin als hoeksteen van de samenleving, terwijl ze

preekt over de geboorte van Jezus ten overstaan van haar naasten. Er is sprake van een duidelijk herkenbare dynamische opbouw – als het stuk zich verder ontwikkelt, gaat het, naar analogie van het christendom, naarmate de Kerstavond vordert stap voor stap bergafwaarts, om na een aantal hoogtepunten en juist vóór de dreigende ondergang van het mensdom, zijn ontknoping te krijgen in een scene die qua esthetiek doet denken aan de barokke wereld van Rubens, en in zijn sacrale karakter aan het Laatste Avondmaal van Leonardo.

Alles wat een afgestudeerde neerlandicus zou moeten weten over Vlaanderen passeert de revue tijdens een twee-uur lange voorstelling – soms heel impliciet – nu eens visueel, dan weer auditief. Zo zullen degenen die gedurende hun studie de literatuur hebben omarmd, makkelijk de Clausachtige verhouding tussen moeder en zoon herkennen, of de Van Ostaijenachtige expressionistische handgrepen met zijn kritiek op de bourgeoisie, of het naturalistische

bloemrijke taalgebruik waarmee de grote Gezelle bijgedragen heeft aan de emancipatie van het Vlaams. Bewonderaars van de Vlaamse culturele geschiedenis zal zeker de invloed van het katholicisme op de Vlaamse, respectievelijk Belgische, mentaliteit niet ontgaan zijn, noch de omgang met de minderheden, noch de Vlaamse leeuw en het Vlaamse nationale sentiment, dat op een gegeven moment heel expliciet en voor het publiek onaangenaam vertolkt wordt door extreem rechts. Liefhebbers van de Nederlandse taal zullen enerzijds kunnen genieten van de uitspraak van de acteurs, maar worden anderzijds geconfronteerd met de overheersing van het Frans op het Nederlands die in Vlaanderen door de eeuwen heen tot de jaren zeventig van de vorige eeuw heeft geduurd. Door interventieve ingrepen van de regisseur (Ruud Gielens) en de acteurs is niets aan het toeval overgelaten, zowel wat betreft signaleren, als kritiseren, ja tot en met spuwen. Zelfs letterlijk.

En degenen die geen Nederlands

hebben gestudeerd, maar wier belangstelling de regen niet vermocht te temperen? Het prachtige decor waarin zich een collage ontrolt van zo'n dertig scenes die aan de meest diverse smaken tegemoetkomen – van tongbrekers en kerstmuziek, via hip-hop, rock en marsmuziek, tot redevoeringen inclusief een handvest van de naoorlogse nihilistische jeugd – hebben de aandacht van het publiek tot het eind toe weten vast te houden. Zo werden wij als toeschouwers steeds dieper het verhaal van het Vlaamse volk ingezogen, waarbij op enkele momenten zelfs de getaboëiseerde discussie over het Vlaamse separatisme werd aangeroerd. Elke open wond – zowel bij de gast als bij de gastheer – werd slim gecureerd door de meesterlijke choreografische trouvailles en door de stemmen van de

multigetalenteerde acteurs uit de hoofdstad van Europa.

Mimiek en toon zijn sowieso universeel en onbegrensd toegankelijk, niet gehinderd door natie en taal, daarbij kon de modale Balkan toeschouwer zich bedienen van 'boventiteling' in het Servisch waarin ook werd gerefereerd aan bepaalde gebeurtenissen uit de Vlaamse geschiedenis. Qua emotionele beleving was het tot in alle nuances begrijpen van de tekst onnodig. Op één punt spreekt *Singhet ende weset vro* zichzelf enigszins tegen – want hoewel het Vlaams wordt benadrukt als de grondslag van de overleving van het Vlaamse volk, wordt het belang van de taal als communicatiemiddel door de geschiedenis opnieuw ondergeschikt gemaakt aan de taal als politiek machtsmiddel.

De voorstelling *Singhet ende weset vro* is geen verheven theater. Daarom richt ze zich niet alleen tot de culturele elite, maar tot iedereen die bereid is om zichzelf en zijn angsten te lachen. Hoewel ongetwijfeld geestig, levert deze contemporaine Vlaamse sotternie serieuze kritiek op Vlaanderen en zijn burgers, ongeacht hun politieke kleur.

Ten slotte is *Singhet ende weset vro* een prachtig uitgangspunt om de Vlaamse taal en cultuur te leren kennen, twee uur lang een lust voor oog en oor voor iedere liefhebber van theaterkunst en humor, en uiteindelijk – ook een hommage aan het lesmateriaal waar iedere student Nederlands zich mee bezighoudt.

Door: Mirko Cvetković

RECENZIIJA:

SINGHET ENDE WESET VRO

FLANDRIJA ZA POČETNIKE

Predstava "Singhet ende weset vro" predstavljena je Beogradu u okviru balkanske turneje koja je, pored Beograda, podrazumevala i nastupe ove glumačko-pevačke trupe u Zagrebu i Sarajevu. Iako je večer bilo kišovito, sala Ateljea 212 je bila prilično

popunjena, što je čak i pomalo zapanjujuće, imajući u vidu zainteresovanost za gostujuće predstave iz inostranstva koje nisu dobile odgovarajući ili ikakav medijski prostor, bilo kao deo festivala ili samostalno.

Mi, koji smo usko vezani za nederlandistiku smo sasvim slučajno saznali da predstava iz Flamanskog kraljevskog pozorišta, stacioniranog u Briselu, nastupa u našem gradu. A to nismo mogli da propustimo.

Srednjonizozemski naslov, u prevodu "Pevaj i budi srećan", sugerisao je da bi predstavu trebalo da pogledaju pre svega studenti četvrte godine, kako bi stekli nekakav uvid u srednjovekovnu književnost, i to iz prvog lica. Mi, koji smo sa srednjovekovnom književnošću raskrstili pre nekog vremena, otišli smo iz želje za rasvetljavanjem ovakvog naslova, bez prevelikih očekivanja.

Odmah po podizanju zavese shvatili smo na osnovu kostima glumaca da "Singhet ende weset vro" ne predstavlja Flandriju samo u srednjem veku – već kroz vekove, do danas. U bašti sa

tipičnom burgunskom trpezom, prikazano je Badnje večer poveće porodice koja se okupila tim povodom. Predstava, odišući srednjovekovnom bogobojažljivošću, počinje vrlo naivno, u katoličkom duhu – majka (što građom, što bitnošću i centralnim mestom za stolom) predstavljena je kao stub porodice dok pripoveda okupljenima biblijsku parabolu o Hristovom rođenju. Dinamika je prepoznatljiva – kako se komad dalje razvija, on tako, poput razvoja hrišćanstva, korak po korak nosi celo Badnje večer u sunovrat koje će, posle multi-klimaksa i taman pred opasnost od sumraka čovečanstva svoj rasplet doživeti u sceni po estetici pripisivoj baroknom Rubensu, a po sakralnosti Leonardovoj Tajnoj večeri.

Sve ono što jedan diplomirani filolog nizozemskog jezika treba i mora da zna o Flandriji spomenuto je tokom dvočasovne predstave – nekad vrlo implicitno - bilo vizuelno, bilo auditivno. Tako će oni koji su za vreme studija bili naklonjeni književnosti prepoznati klausovski odnos majke i sina, ostajen-

ovske ekspresionističke instrumente i kritiku građanstva, kao i naturalistički "cvet" kojim je veliki Hezele doprineo emancipaciji flamanskog jezika. Pošto-vaocima kulturne istorije Flandrije neće promaći uticaj katoličanstva na mentalitet flamanskog, odnosno belgijskog, naroda, odnos prema manjinama, niti flamanski lav i flamanski nacionalni osećaj, na trenutke vrlo eksplicitno i po gledalište neprijatno prikazani kroz ekstremno desno. Ljubitelji nizozemskog jezika će sa jedne strane uživati u izgovoru glumaca, a sa druge strane biti u prilici da posvedoče prevlasti francuskog u odnosu na nizozemski kroz vekove, pa do sedamdesetih godina prošlog veka. Veštini rediteljskim (Rud Hilens), ali i glumačkim intervencijama ništa nije prepušteno slučaju, kako da se spomene, tako da se i iskritikuje, a često i pljune. I to bukvalno.

A šta je sa onima koji nisu studirali nizozemski, a čiju zainteresovanost kiša nije umanjila? Sjajna glumačka postavka i kolaž od trideset numera/skečeva koji zadovoljavaju najraznovrsnije ukuse - od brzalica, božićnih pesmica, preko hip-hopa, roka, marševa, do političkih govora i manifesta nihilističke posleratne omla-

dine - nisu dozvoljavali publici ni na jedan trenutak da skrene pogled sa scene, već su je uvlačili sve dublje u priču o flamanskom narodu, na

SINGHET

In liefde dient naast al het
troostend moois ook het klein
gebrek met warm hart gekoesterd
Vergeet, vergooi, verzwijg het niet,
het verdriet,
met dikke drup en ruwe hand
geschreven op de binnenwanden
van dit oude land
Daar waar zompig en zwaar als
door vette
klei het leven moeizaam zijn wrede
wegen ploegt
zweemt de ware schoonheid,
ontwaakt een nieuwe dag

Rick De Leeuw

Uit: Liederboek - Singhet ende weset vro

trenutke drsko zalazeći u tabuiziranu diskusiju o flamanskom separatizmu. Svaka potencijalna rana - na domaćem ili na stranom terenu - vešto je sanirana maestralnim koreografskim rešenjima i glasovima multitalentovanog glumišta koje je iznedrio glavni grad Evrope.

Gestikulacija i ton su i tako univerzalni i neograničeni nacijom i jezikom, da je titl iznad scene mogao da posluži prosečnom balkanskom gledaocu eventualno kao referenca na konkretan događaj iz flamanske istorije. Za izazivanje emocije, apsolutno razumevanje teksta nije neophodno. Na taj način "Singhet ende weset vro" u neku ruku protivureći samoj sebi - iako sve vreme potencira flamanski jezik kao temelj opstanka flamanskog naroda, njegov značaj kao sredstva sporazumevanja se iznova kroz istoriju nipodaštava na račun uloge jezika kao sredstva političke moći.

Predstava "Singhet ende weset vro" nije visoko pozorište. Samim tim, ona nije usmerena samo na kulturnu elitu, već na svakoga ko je spreman da se nasmeje sebi i svojim strahovima. Iako nesumnjivo zabavna, ova savremena flamanska soternija upućuje ozbiljnu kritiku Flandriji i njenom građaninu, bez obzira na njegovo političko opredeljenje.

Na kraju, "Singhet ende weset vro" je odlična polazna tačka za upoznavanje flamanskog jezika i kulture, dvočasovni banket za oči i uši ljubitelja pozorišne umetnosti i dobre zabave, i najzad - omaž materijalu sa kojim se susreće svaki student nizozemskog jezika i književnosti.

Piše: Mirko Cvetković

MYSFACE.COM/LULAMAEMUSIC

Behalve dat hun muziek interessant en origineel klinkt, zingt de band Lula Mae, onder meer in het Nederlands. Milica en Zorana vertellen ons hoe het klinkt als liefde voor muziek en taal samenkomen, waarom niet? Op die manier breiden ze hun kennis van zowel muziek als taal uit maar ze hebben ook de mogelijkheid om al hun talenten op een creatieve manier te gebruiken voor waar ze het meest van houden...

Heeft de naam van jullie band, Lula Mae, een betekenis?

Zorana: We kwamen op het idee voor de naam van de band nadat we de film *Breakfast at Tiffany's* hadden gezien.. Lula Mae is de naam van de hoofdrolspeelster van die film gespeeld door Audrey Hepburn die ook een Nederlandse was.

Hoeveel leden telt jullie band?

Milica: In het begin waren alleen Zorana en ik in de band maar later toen de eerste optredens kwamen, hadden we behoefte aan het uitbreiden van de band, dus Bugi en Deki sluiten zich bij ons. Nu telt de band 4 vaste leden. Buga speelt gitaar en harmonica, Deki is bassist, Zorana doet, naar eigen zeggen, "alsof ze keyboard speelt" en schrijft de teksten terwijl ik componeer en zing.

Hoe zouden jullie je muziek beschrijven?

Zorana: De muziek die we maken verschilt van alles dat er in onze muziek scene te horen is. Het is een genre op zich maar we kunnen op basis van enkele elementen zeggen dat we een band zijn die electro – akoestische muziek speelt. Iedereen in de band heeft zijn eigen muzieksmaak en wordt door verschillende genres beïnvloed. Uiteindelijk past alles bij elkaar en krijg

je een interessante en ook herkenbare band. Onze songs zijn langzaam en melancholie is te horen in elke melodie.

Hoe lang bestaat de band al? Waar treden jullie op?

Milica: De band bestaat officieel een jaar hoewel het idee daarover al ontstond aan het begin van onze studie toen we elkaar leerden kennen. Tot nu toe traden we op in de club Akademija, in het Cultureel Studentencentrum en we hebben ook een uitstapje naar Novi Sad gemaakt waar we een concert in het Cultureel Centrum van Novi Sad hebben gehouden. We hebben ook op het eindejaarsfeest van onze afdeling in de Botanische tuin voor onze medestudenten gespeeld.

Hoe reageert het publiek op jullie muziek? Hebben jullie fans?

Zorana: In het algemeen vinden mensen het leuk wat we doen. Ze zeggen dat we veel van de mainstream scene verschillen en dat we een unieke stijl hebben en dat vind ik goed. Onze muziek is geen dansmuziek maar om te relaxen en van te genieten. Sommigen zeggen dat we als een muziekdooos klinken (lach). Onze fans zijn vooral familie en vrienden die ook onze grootste steun zijn.

De Nederlandse taal en muziek?

Milica: Die twee hebben eigenlijk veel te maken met elkaar. Het verhaal over het ontstaan van de band is heel interessant en het staat in nauw verband met de Nederlandse taal. Zorana en ik hebben elkaar in de rij voor het inschrijven bij de faculteit Leren kennen. We hebben ons allebei voor de studie Nederlands ingeschreven. Binnen de tien minuten dat we in de rij hebben doorgebracht, hebben we beseft dat we in zekere zin "boezemvrienden" zijn en dat we ons voor dezelfde ding-en interesseren. We hebben in elkaar een artistieke ziel herkend. Toen al hebben we ons gerealiseerd dat we een mooie toekomst hebben wat creativiteit betreft. We kwamen op het idee om een band te vormen na een jaar van vriendschap. Onze faculteit is daarvoor echt geschikt omdat we genoeg tijd hebben om ons met andere dingen, naast onze studie, bezig te houden. We hebben de band serieus genomen maar hij was nooit een verplichting maar iets persoonlijks waarvan we genieten en wat ons plezier doet.

Jullie hebben ook een lied in het Nederlands 'Weet jij'. Hoe is het ontstaan en waar gaat het over?

Zorana: Twee jaar geleden was ik in België om een zomercursus te volgen. Daar heb ik een maand doorgebracht en het was een onvergetelijke en waardevolle ervaring. Ik heb daar onder andere een paar concerten van de lokale bands bijgewoond. Ik kwam onder de indruk van het optreden van een band wiens naam ik me niet meer herinner. Dat zette mij aan tot peinen. De woorden kwamen vanzelf. In die periode voelde ik me eenzaam en een beetje depressief. 'Weet jij' is eigenlijk een liefdeslied. De tekst is een groot woordenspel dat samen een geheel vormt en een duidelijk boodschap heeft.

Wat is jullie streven betreffende een verdere carrière?

Milica: We hebben altijd voor ons plezier gespeeld. Alle songs hebben we zelf opgenomen in een "home production". We hebben geen plan, we spelen gewoon en genieten daarvan. Als een productiebedrijf ons leuk zou vinden en als we een bod zouden krijgen om een album op te nemen dan dat zou een meevaller voor ons zijn.

Door: Nikola Živković
Vertaling: Bojana Budimir

Osim što zvuče vrlo interesantno i originalno, sastav Lula Mae peva, između ostalog, i na holandskom. Milica i Zorana nam otkrivaju kako izgleda kada se ljubav prema muzici i jeziku spoje, što da ne? Na ovaj način one šire svoja saznanja, kako u muzici, tako i u domenu jezika, a opet imaju priliku da svoje višestruke talente kreativno upotrebe za ono što najviše vole...

Nosi li naziv vašeg benda neko značenje?

Zorana: Ideju za naziv benda smo dobili posle gledanja filma „Doručak kod Tifani“ (*Breakfast at Tiffany's*). Lula Mae je ime glavne akterke filma, koju glumi Odri Hepbern, inače Holandanka.

Koliko članova broji vas bend?

Milica: U početku smo čitav bend sačinjavale nas dve, a kasnije, kada su usledile prve svirke, javila se potreba za proširenjem benda, te nam se priključuju Buga i Deki. Danas bend broji 4 stalna člana. Buga svira gitaru i harmoniku, Deki je basista, Zorana se, kako sama kaže „pretvara da svira klavijature“ i piše tekstove, dok Milica peva i komponuje kompletnu muziku.

Kako biste opisale muziku koju svirate?

Zorana: Muzika koju mi pravimo je potpuno drugačija od svega što se može čuti na domaćoj sceni. Predstavljamo pravac za sebe, mada se po nekim elementima možemo svrstati u sastav koji svira elektro-akustičnu muziku. Svako u bendu sluša različitu muziku i na svakog je uticao drugi pravac i stil. Na kraju se ipak sve to uklopi i dobija prilično šarolik i interesantan, a opet prepoznatljiv bend. Naše pesme su lagane, sa osetnim tonom melanholije u svakoj melodiji.

Koliko godina postoji bend? Gde nastupate?

Milica: Bend zvanično postoji godinu dana, mada se ideja o njegovom nastanku rodila još na početku studija,

kada smo se nas dve i upoznale. Do sada smo svirali u klubu „Akademija“, u Studentskom kulturnom centru, a imali smo i izlet u Novi Sad gde smo održali koncert u novosadskom Domu kulture. Takođe smo priredile svirku povodom završetka godine za naše kolege sa katedre za nederlandistiku, u Botaničkoj bašti.

Kako publika reaguje na vašu muziku? Imate li fanove?

Zorana: Ljudima se uglavnom sviđa to što radimo. Kažu da se dosta razlikujemo od mejnstrim scene, da imamo unikatan stil, što je dobro. Naša muzika nije muzika za đuskanje, već za opuštanje i uživanje. Neki kažu da zvučimo kao „muzička kutija“ (*smeh*). Naše fanove uglavnom čine prijatelji i rodbina, koju su nam i najveća podrška.

Holandski jezik i muzika?

Milica: Ova dva, zapravo, imaju velike veze jedno s drugim. Priča o nastanku benda je vrlo zanimljiva i usko povezana sa holandskim jezikom. Naime, nas dve smo se upoznale u redu za upis na fakultet. Obe smo upisale nederlandistiku. Za tih nekoliko desetina minuta, koliko smo čekale u redu, uvidele smo da smo, u neku ruku, „srodne duše“ i da imamo jako slična interesovanja. Obe smo se prepoznale kao dve umetničke duše. Još tada smo shvatile da je naša zajednička budućnost svetla, što se kreativnog rada tiče. Ideja o osnivanju benda se javila nakon godinu dana druženja. Fakultet koji studiramo je, po tom pitanju, prilično zahvalan jer nam ostav-

lja dovoljno slobodnog vremena da se, pored studiranja, posvetimo i nečem drugom. Bend smo shvatile prilično ozbiljno, ali nam nikada nije predstavljao obavezu, već nešto što je naše lično, u čemu uživamo i što nas čini srećnim.

Imate jednu pesmu na holandskom jeziku, „Weet jij“ („Znaš ti“). Kako je ona nastala i o čemu govori?

Zorana: Pre dve godine sam bila u Belgiji na kursu jezika, u organizaciji fakulteta. Tamo sam provela mesec dana i to je jedno nezaboravno i vredno iskustvo. Između ostalih zanimljivih stvari koje sam tamo radila, bila sam i na nekoliko koncerata lokalnih bendova. Nastup jednog od bendova, čijeg se imena više ni ne sećam, ostavio je na mene veliki utisak. Naterao me je na razmišljanje. Reči su same letele po papiru. U tom periodu sam se osećala usamljeno i pomalo depresivno. „Weet jij“ je, ustvari, ljubavna pesma. Tekst je zapravo jedna velika igra reči, koje zajedno čine jednu celinu i nose jasnu poruku.

Kakve su vaše ambicije za dalju karijeru?

Milica: Oduvek smo svirali i stvarali za našu dušu. Sve pesme koje imamo smo snimili sami, u kućnoj produkciji. Ne planiramo ništa, samo sviramo i uživamo u tome. Ako se svidimo nekoj producentskoj kući i ako dobijemo ponudu za izdavanje albuma, to će svakako biti plus za nas.

Piše: Nikola Živković

Confereren in zalen, seksen in het groen

"Dus, ik ga een artikeltje schrijven voor de Zeisterse Gazet. Ik dacht dat ik misschien over homoseksualiteit schrijf omdat er... sorry, ben je gay?"

"Inderdaad."

"Ja, omdat er veel homo's op de cursus zijn. Dus, ik dacht dat ik misschien een interviewtje maak met een paar jongetjes. Mag ik je iets vragen? Ben je al je hele leven gay, of is er iets in je kindertijd gebeurd dat je homo maakte?"

"Ben jij als hetero geboren of is er iets in je kindertijd gebeurd dat jou hetero maakte?"

Hier ga je helemaal niets lezen over de lessen van de zomercursus Nederlands, maar over de communicatie in het bos. Woudschoten is een conferentiecentrum in Nederland, dat zich midden in het bos bevindt. Er waren meer dan 400 mensen in de bloei van hun jaren: jonge mannen vol testosteron en jonge dames zonder vooroordelen.

In Woudschoten ben je geïsoleerd van de buitenwereld. Je kon wel een keuze maken uit een paar paadjes (afhankelijk van de voorkeur) als je wat wandelen wilde, maar je moest erop letten dat al die wegen terug naar Woudschoten leidden.

Hoewel je in isolatie was, had je geen privéleven – je moest je kamer met een kamergenoot delen en de zalen waren altijd propvol. De gezamenlijke toiletten waren gewoon niet veilig genoeg. Als je toch iets privé wilde doen, moest je, zoals de slogan van Woudschoten zegt, *confereren in het groen*. Zag iemand de conferentie in het bos, toevallig of opzettelijk (afhankelijk van de voorkeur), dan wist iedereen bij het ontbijt wat er gebeurd was. Een paar

Dwaaltocht door Leuven

Ik wil thans een schrikwekkend verhaal vertellen, ook al was mijn studietijd in Leuven één van de mooiste episoden in mijn studentenleven tot nu toe. Het was De Orde van den Prince die mij (en anderen) deze gelegenheid tot studeren in Leuven heeft gegeven. We veronderstelden dat de OvdP ook de organisator was. Die misvatting had tastbare gevolgen.

Die ochtend van aankomst in Leuven was het onverdraaglijk heet. Mijn koffer was tijdens het transport op de luchthaven kapot geraakt, maar ik was erin geslaagd om die vracht van 25 kilo naar het ILT te dragen. De behulpzame bediendes daar wisten echter niets van

mijn beurs of waar ik die avond zou gaan slapen. Ik was toch nog steeds optimistisch; 'in maximaal een uur zal ik mijn eigen onderdak kunnen gebruiken', dacht ik. Rond 14 uur was ik opnieuw op straat. Toen besepte ik dat ik zo snel mogelijk een kleine boodschap moest doen. Bovendien brandde de zon pijnlijk op mijn nek en de toestand van mijn koffer werd gaandeweg slechter. Volgens de kaart was het Van Dale College dichtbij gelegen, maar het heeft drie kwartier geduurd om het te vinden. Daar werd mij door een vriendelijke bediende verteld dat ik die avond wellicht geen onderkomen zou hebben. Zelfs in het geval dat ik bereid was om 40 euro voor een overnachting in het gasthuis te betalen, was het waarschijnlijk niet meer mogelijk, omdat ik geen reservering had.

Hoe dan ook, ik kreeg er een glas water, een lijstje met kamers te huur, en de mogelijkheid om er mijn koffer achter te laten. Van het tiental adressen dat ik bezocht heb, werd er slechts op één adres opengedaan. Maar de huisbaas was met vakantie... Toen wist ik zeker dat ik in het park op een bank zou slapen.

Het idee van overnachten in een kerk leek nogal aantrekkelijk. Maar ik kon niet op de Sint-Pieterskerk rekenen. Men moet daar toegang betalen, want de meesterwerken van Dirk Bouts zijn dat geld wel waard. En toen ging ik op de stoep zitten en begon zachtjes te huilen. Een voordeel van zoveel tranenvocht was dat ik tenminste niet meer zo'n dringende behoefte om te wateren had.

Alles is ten slotte goed afgelopen. Ik zocht het studentenhuus waar mijn medestudenten ondergebracht waren. Ik heb daar uiteindelijk een vrije kamer gevonden. Ik moet erkennen dat ik een beetje boos was op hen die wél hadden geweten dat men van tevoren onderdak moest vinden via internet. Maar uiteindelijk is ieder zelf verantwoordelijk.

Dus, toekomstige deelnemer aan een zomercursus: laat je goed informeren en bereid alles goed voor!

door Eekhoortje

HOOGZOMER IN DE LAGE LANDEN

geruchten bij de omelet hebben aan niemand schade berokkend. In wachtwoorden spreken was van het grootste belang, want echte namen waren voor iedereen herkenbaar. En die verzonden namen, daarop zou zelfs Douwes Dekker afgunstig zijn geweest!

Maar laat ons kort terugkijken naar de mannen vol testosteron en de vrouwen zonder vooroordelen. Na vier rondjes heeft een Duitse tegen mij in de loop van de eerste week in de kelderbar gezegd dat de cursus haars inziens op een middelbare school leek en dat seks onvermijdelijk was. Maar de demografische structuur was wat onregelmatig: 40 mannen en 360 vrouwen. En zij wist nog niet dat 80 procent van die jongens de voorkeur gaf aan het eigen geslacht.

"Weet je, ik heb een paar vriendinnen die verliefd zijn geworden op homoseksuele mannen. Wat een grimmig lot!"

door Confrère

Lutanje kroz Leven

Iako je moj boravak u Levenu bio jedna od najlepših epizoda u mom studentskom životu do sada, ovom prilikom želim da ispričam jednu zatrašujuću priču. Pošto su nam ljudi iz Reda princēva dali priliku da učimo u Levenu, pretpostavljali smo da su oni i organizatori kursa. Ovo zabluda je imala opipljive posledice.

Jutro kada sam stigla u Leven je bilo nepodnošljivo vruće. Moj kofer se tokom transporta na aerodromu oštetio, ali nekako sam uspela da prenesem tovar od 25 kilograma do ILT-a. Ljubaznim zaposlenima na Institutu ništa nije bilo poznato o mojoj stipendiji, niti o tome gde ću ja to veće noćiti. No i dalje sam bila optimista – za najviše sat vremena imaću svoj smeštaj – bila sam ubeđena. Oko dva sata popodne ponovo sam se našla na ulici. Tada mi je postalo jasno da moram što pre negde da piškim. Povrh svega sunce je pržilo moj vrat, a stanje mog kofera se sve više pogoršavalo. Prema karti grada Van Dale Koleže se nalazio nedaleko, ali meni je bilo potrebno 45 minuta da ga pronađem. Tamo mi je veoma ljubazna službenica ispričala da to veće verovatno neću imati smeštaj. Čak i u slučaju da sam bila spremna da platim 40 evra za noćenje u hostelu, to verovatno više nije bilo moguće jer nisam imala rezervaciju.

Bilo kako bilo, dobila sam čašu vode, spisak soba za iznajmljivanje i mogućnost da svoj kofer ostavim kod nje. Od desetak adresa koje sam posetila, samo na jednom mestu mi je neko otvorio. Ali gazda je bio na odmoru... Tada mi je postalo jasno da ću spavati na klupi u parku. Onda mi se ideja da prenoćim u crkvi učinila primamljivom. Ali na Crkvu Sv. Petra nisam mogla da računam. Tamo se plaća ulaz jer su remek-dela Dirka Bautsa vredna svakog centa. I tada sam sela na trotoar i počela da plaćem. Korist od svih tih suza jeste to što mi se makar manje piškilo.

Sve je na kraju ispalo kako treba. Potražila sam kuću u kojoj su bile smeštene kolege iz Beograda. Tamo sam konačno pronašla slobodnu sobu. Moram da priznam da sam bila u neku ruku ljuta na njih jer su znali da svako mora da pronađe smeštaj unapred preko interneta. No na kraju krajeva, svako je odgovoran za samog sebe.

A ti, budući učesniku kursa u Levenu, dobro se informiši i za sve se dobro pripremi!

Piše: Veveričica

LETO U NIZOZEMLJU

Zasedanje u sali, seksanje u prirodi

“Dakle, pišem neki članak za Zeisterse Hazet. Palo mi je na pamet da pišem o homoseksualnosti zato što... izvini, jesi li ti gej?”

“Jesam.”

“Da, zato što na kursu ima puno homoseksualaca. Znači, mislila sam da napravim kratke intervjue sa par njih. Mogu li te nešto pitati? Jesi li ti celog života gej, ili ti se nešto desilo u detinjstvu, pa si to postao?”

“Jesi li ti rođena kao hetero ili ti se nešto desilo u detinjstvu, pa si postala hetero?”

Ovde nećete pročitati ništa o časovima na letnjem kursu holandskog jezika, nego o komunikaciji u šumi. Vaudshoten je konferencijski centar u Holandiji koji se nalazi usred šume. Tu je bilo više od 400 ljudi u najdivljijim

godinama: mladići u kojima buja testosteron i mlade dame bez predrasuda.

U Vaudshotenu si izolovan od spoljašnjeg sveta. Doduše, na raspolažanju ti je izbor od nekoliko pešačkih staza (u zavisnosti od toga ko šta voli) ako hoćeš malo da šetaš, ali moraš da znaš da svi ti putevi vode nazad u Vaudshoten.

Iako si u izolaciji, nemaš privatnost – sobu deliš sa cimerom, a sale su uvek dupke pune. Zajednički toaleti jednostavno nisu dovoljno sigurni. Ako ipak hoćeš malo privatnosti, moraš, kako kaže slogan Vaudshotena, da *zasedaš u prirodi*. Ako neko primeći zasedanje u šumi, slučajno ili namerno (u zavisnosti od toga ko šta voli), za doručkom već svi znaju šta se desilo. Malo traća uz omlet nikome ne škodi. Veoma je važno da se razgovara šifrirano zato što su prava imena svima poznata. A na tim izmišljenim imenima bi pozavideo i sam Daues Deker!

Nego, da se mi na kratko osvrnemo na muškarce u kojima buja testosteron i žene bez predrasuda. U toku prve nedelje, jedna Nemica mi je nakon četvrte čašice za šankom rekla kako po njenom mišljenju kurs liči na srednju školu i da je seks neizbežan. Ali demografska struktura je bila nepravilna: 40 muškaraca i 360 žena. A ona uz to nije nije znala da je 80 procenata tih mladića bilo naklonjeno sopstvenom polu.

“Znaš, imam nekoliko drugarica koje su se zaljubile u homoseksualce. Kakav bedak!”

Piše: Confrère

Prevod: VB

**Een vertaling in voorbereiding///Prevod u pripremi
Mevrouw Appelfeld – Benno Barnard///Gospođa Apelfeld – Beno Barnard**

EVA Mag ik nu uw pas zien?

MEVROUW APPELFELD Alsjeblieft. Mijn gekreukte ik. Die foto is duizenden jaren oud, maar ook toen was ik al geen verblindend blonde beauté meer.

EVA U bent gewoonweg prachtig. Ik zou het wel weten als ik...

MEVROUW APPELFELD Ach kindje. Je bent aardig. Ik vind je aardig. Wat je er in het geheel niet toe verplicht mij ook aardig te vinden. Jij bent de jeugd. Jij weet niet waarover je het hebt. Ik ben een oud mens, dat zachtjes beschimmelt in dit tochtige landhuis van kust mijn klit.

(int.) Dat hebben Europa en ik in elk geval gemeen. O ou ou oud!... De ouderdom is de sadistische kern van de kosmos.

(tegen Eva) De tijd verfrommelt je huid als papier. Je bek stinkt naar beerput, of in het beste geval naar een mengsel van gier en pepermint, om over het walmen van je spleet maar te zwijgen. Het is, mijn zuster, alsof er daar beneden, op het drukste kruispunt van geschiedenis, een gigantisch verkeersongeluk is gebeurd. Rokende motoren, lekkende olie, plassen bloed. Iedereen geslipt in zijn begeerte. En als je een lul hebt, valt je haar uit, terwijl de extensie zelf als een krachteloze aardworm aan die enorme kweeper van je buik bengelt. Niet de dood is het schandaal, maar de aftakeling. Iedereen een pil zo rond de zestig, dat is de beste oplossing. Of wil jij soms eindigen als ondermens?

EVA Mogu li sada da vidim vaše isprave?

GOSPOĐA APELFELD Izvolite, moje zgužvano ja. Ta slika je stara hiljadu godina, ali ni tada više nisam bila zanosna plavuša.

EVA Prelepi ste. Znala bih kada bih...

GOSPOĐA APELFELD Ah, dete. Draga si. Draga si mi. Ali to tebe ne obavezuje da i ja tebi budem draga. Ti predstavljáš mladost. Ne znaš o čemu se radi. Ja sam ta koja je stara i polako buđavi u ovoj kući u kojoj vuče promaja, poljubiš me u jaja.

(int.) To je u svakom slučaju zajedničko meni i Evropi. Star star... starost. Starost je sadistička suština kosmosa.

(Evi) Vreme ti gužva kožu kao hartiju. Usta ti smrde na septičku jamu ili u najboljem slučaju na mešavinu đubriva i mentola, a da ne govorim o međunožju. To je, sestro slatka, kao da se dole na najprometnijoj raskrsnici istorije desila ogromna saobraćajna nesreća. Motori koji dime, ulje koje curi, lokve krvi. Svako se oklizne o svoju požudu. A ako imaš đoku, opada ti kosa dok se sama izraslina kao crvić klati ispod ogromne stomačine. Ne predstavlja smrt tragediju, već propadanje. Najbolje rešenje bi bilo da svako uzme po tabletu oko šezdeste. Ili možda želiš da skončaš kao šaka jada?

Ambassade van het
Koninkrijk der Nederlanden

